

Hasha: Bible for Matthew

Formatted for Translators

©2022 Wycliffe Associates

Released under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Bible Text: The English Unlocked Literal Bible (ULB)

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English Unlocked Literal Bible is based on the unfoldingWord® Literal Text, CC BY-SA 4.0. The original work of the unfoldingWord® Literal Text is available at <https://unfoldingword.bible/ult/>.

The ULB is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Notes: English ULB Translation Notes

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English ULB Translation Notes is based on the unfoldingWord translationNotes, under CC BY-SA 4.0. The original unfoldingWord work is available at <https://unfoldingword.bible/utn>.

The ULB Notes is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

To view a copy of the CC BY-SA 4.0 license visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Below is a human-readable summary of (and not a substitute for) the license.

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format. Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.

The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

Under the following conditions:

Attribution — You must attribute the work as follows: "Original work available at <https://BibleInEveryLanguage.org>."

Attribution statements in derivative works should not in any way suggest that we endorse you or your use of this work.

ShareAlike — If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original. No additional restrictions — You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Notices:

You do not have to comply with the license for elements of the material in the public domain or where your use is permitted by an applicable exception or limitation.

No warranties are given. The license may not give you all of the permissions necessary for your intended use. For example, other rights such as publicity, privacy, or moral rights may limit how you use the material.

Matthew

1

¹Kar kada ma mor ma Yesu mwa Dauda, mwa ma Ibrahim.²Ibrahim wa rwa ma Ishaku, Ishaku mar Yakubu, Yakubu wa rwa ma Yahuza ma Maga.³Yahuza wa rwa ma Farisa ma Zera, mor ma hene Tamar, Farisa wa rwa ma Hasruna, Hasruna wa rwa ma Aram.⁴Aram wa rwa ma Amminadab, Amminadab wa rwa ma Nashon, Nashon wa rwa ma Salmon.⁵Salmon wa rwa ma Bo'aza, hene wa Rahab. Bo'aza wa rwa ma Obida, hene wa Ruth. Obida wa rwa ma Yesse.⁶Yesse wa rwa ma gum Dauda. Gum Dauda wa rwa ma Sulaimanu, hene wa hin ma Uriya.⁷Sulaimanu wa rwa ma Rehobo'am, Rehobo'am wa rwa ma Abija, Abija wa rwa ma Asa.⁸Asa wa rwa ma Yoram, Yoram wa rwa ma Uziya.⁹Uziya wa rwa ma Yotam, Yotam wa rwa ma Ahaz, Ahaz wa rwa ma Hezekiya.¹⁰Hezekiya wa rwa ma Manassa, Manassa wa rwa ma Amon, tihak ma Amon nu wa Yosiya.¹¹Yosiya wa rwa ma Yekoniya taka maga numu, ka ma kur ba ma bang tey-tephi Babila.¹²Ka maki bang ba Babila, Yekoniya wa rwa ma Sheyaltiyel, Sheyaltiyel wa rwa ma Zarubabel.¹³Zarubabel wa rwa ma Abihudu, Abihudu wa rwa ma Eliyakim, Eliyakim wa rwa ma Azuru.¹⁴Azuru wa rwa ma Saduku, Saduku wa rwa ma Akimu, nu Akimu mar Aliyudu.¹⁵Aliyudu wa rwa ma Ali'azara, Ali'azara wa rwa ma Matana, nu Matana wa rwa ma Yakubu.¹⁶Yakubu wa rwa ma Yusufu rurong ma Maryamu, ka ta numu nu ma mar Yesu ka bii can Almasihu.¹⁷Neh teh ma Ibrahim bii kai teh ma Dauda, mati teh wuk da ning. Ka manen ti makyau Babila, mati teh wuk da ning.¹⁸Mu-mur ma Yesu wa ka yong. Hene maryam ka Yusufu zuk, ka kisi kang gu ma gbeem gu ma mwain nyika Ruhu mai Tsarki dak.¹⁹Rumu, Yusufu wa riphinik jek, sa mur nagu swii riming ge, yasak cween ka wu ngarak Maryamu di-didin.²⁰Sa tam kang ma na, nu malaika ma Num bii bu rasin mi wun gu, "Yusufu mwa Dauda, sa dirin ge kpang Maryamu chang hin nis. Nu phar hwen wa nyii numu na teh Ruhu ma Num."²¹Wu mar mwaing, nu wa dak ku tiyak Yesu, mok war ring numu phi-phinik nama."²²Nnana yong mbirin tee wunik hwen ka maki wun nye ma annabi ka wun,²³"Phar, wen hin wu sa mwaing nyii mar mwain. Ma phin gu immanuel wato,"²⁴Yusufu yer ru ti hwen ka malaika wun gu, nu kpan Maryamu chang hin Num.²⁵Yusuf sa neng ma Maryamu ge har bii mar. Nu phin mwaing din Yesu.

2

¹Ka ma kwanji mar mwaing ma Nun Batalmi Yahudiya, Gum Hirudus pher taka phai-phaingteh kama ne su ma bii Urshalima ma riphi,²"Ta nu ma mar gu, gum ma Yahudawa? wu phar kpitik Numung su wu bii ti teh gu."³Gum Hirudus yiisin nyina, nu gbaam titasii jijek taka raing mbiring kama Urshalima.⁴Gum Hirudus phin shu-shuruk ma firistoci taka, ka taka zizik tah ma raing mbirin riphi ba, "Wa ta num mamar Yesu?"⁵Ma mur gu, "Wa Baitalami nun vwuin ma Yahudiya. wa nyina nun ka annabi wun,⁶"Nu Baitalami ma vwuin ma Yahudiya, sa nu nung nuwa kyen cicui ma shu-shuruk ma Yahudiya, mok yong nu, gum neng cicui nis ka chang rima ka-kashi raing Israila."⁷Nugu Hirudus phining taka phi-phaing bubum di-didin, riphi ba lokaci, ka kpitik wurik.⁸Dak ba Baitalami wun ba, "Bai yasiyak nang tee, ka ha gbaam gu ha bii wun mi, mi ma mi bai mi ba teng gu."⁹Ma kwanji yusin wun ma gum, nugu ma ba namang nugu kpitik kama phar su saba nye-nye namang bang-ba rang cicui ma teh ka ma mwaing bwasa wa ying.¹⁰Kama phar kpitik na, nugu mati mwarang jijiek.¹¹Nu ma yin phe di maba phar mwing bwasa di baphu ma yaa numung Maryamu. Ma dun nyi-nyi ma teng gu. Ma phiphinik bum na mang ma nagu zinariya taka lubban taka mur.¹²Num wunba raasin ming sa tor hadan tama Hirudus geh, nugu ma ba na mang vwuin namag ming ma siyak cween kwa.¹³Ma kwanji ba namag, nugu malaikan ma nu bii ta yusufu raaasin ming wunba, "Wanak, nu kpang mwing bwasa taka yaa numung bamba vwuin masar. Chang na tumung sa mi wun wa, moka Hirudus yasak cween ka mur mbeshek mwing na."¹⁴Ma suun na Yusufu wanak kpang mwing ma hene mimarnumang bamba masar.¹⁵Ma chang tumun har Hirudus kwei. Mati nyina moka mamur wunik hwen ka wun neje ma annabi, "Wa masar nun ka phin wwing nang."¹⁶Hirudus phar taka phi-phing tah ma nang gu yak nugu kang numung kasan jijek dakma beshik mar rurong bubwas kama Baitalami mwing ka ma kusan phu taka wadaka kisi kai.¹⁷Lokaci na nu ka wunik hwen daka annabi Irmia wun,¹⁸"Ma yiisin kur wun hang a Rama, sa kwing ma kang phi-phinik Rahila nung sa kwing mok mumwing numung hwen gugusiyang muka mu-mwaing numung ka maki sang."¹⁹Ka Hirudus kwei, nugu malaikan ma Num bii ta Yusufu rasin ming Masar wungu,²⁰"Wanak nu kpang mwaing bwasa taka yaa numung ha bai vwuin ma Israila, mok taka yasak nzor ma mwaing din maki kwei."²¹Yusufu wanak kpang mwain taka yaa numung ma bii vwuin Israila.²²Kaki yiisin Arkilayus mwain ma Hirudus, ka sa Gum wok ma rwa, wa gum vwuin ma Yahudiya, nu dirin ba tumung. Ka Num kwanji wun gu raasin nu harmit bavwuin ma Galili²³bai-ba cang teh ka ma phin Nazarat yong wunik hwen ka ma wun nye ma annabawa, wun ma phingu Banazare.

3

¹Nim bana Yahaya rima Baftisma bii, sa ti wa'azi zizam Yahudiya sa wun,²"Tu na, mok ka mulki ma Num ki bii huhwit."³Yo nu wa hwen ka annabi Ishaya tam wum titi wun, "Kor ma hang phing tee zizn ming wun, sumuk gu na Ubangiji cween munung dak gu tee ha-hadan numung zwu."⁴Yahaya suruk titara ma ku ma nzit, jiphi hung numung ma ku. Beer nunung wa wuh taka tiyok.⁵Raing Urshalima, ma Yahudya mbirin taka ti-tee nye-nye song kogi Urdo ma rika tamung.⁶Ti ba baftisma kogi Urdo taka tun phi-phinik namang.⁷Ka phar Farisawa taka Sadukiyawa jijek, mok ma ti ba baftisma, nu wun ba, "Hen mu-mwaing ma susan taka jum, ne wun wa hen ha dirin bwan ma Num?"⁸Ma si namu-mwaing ka phasi tutung nyin.⁹Sa kang kang nyin ha wun, Ibrahim wa Da ner.' Mok yong mi wun wa hen, Num wa ma iko borok gu ibrahim mu-mwaing matar yong ming.¹⁰Yonyining ma ki dai kai sisin kong. Kong ka sa mar mu-mwaing jek ge ma yap ting, ma

sasang ma wur kara. ¹¹Mi ti wa hen baftisma my nyii ma tu-tunang. Hang wu bii sun neng ka geer mi, misa sar ka mi cum gu ku-kiss numung ge. Yo wa ti wa hen baftisma ma Ruhu ma Tsarki taka kara. ¹²Hum numung wa wok ka wu yeer mu-mwaing munuk phidin ma alkama ba wur tugghan. Amma wu wishu mu-mwaing ma kara ka masa rim ge. ¹³Yesu heng Galili, bii kogin Urdo ta Yahaya ti gu baftisma. ¹⁴Yahaya ti kokari siyak gu wun, "Mi ka misa mur nu ti baftisma, nu ni sa bii tee na?" ¹⁵Yesu mur gu wun, "Ngarak can ka yonyining mu wu-wunik giri mbirin." Nu, Yahaya mur gu. ¹⁶Ka ki kwanji ti gu baftisma, Yesu wurik nyii ming nu tee twang burik gu Ruhu na Num siir gu titi ka manven. ¹⁷Nu, kor wun neng twang wun, "Yong nu wa mwain na ka mi mur fwet."

4

¹Ruhu ba Yesu bas hai ngi kajiri ba jin gu. ²Sherem ber nim wuk ning sun taka yi ngh ka nghan, nu yu ti gu. ³Rema jijin bi wun ngu, "Ka nuwa mwaing mi Num wun ngu matar harmit ca fufoom." ⁴Nu Yesu murgu wun, ke wa zizik, sa wa ma ber nu shwak riphinik can ge, amma ma wun ka ne nyee ma Num. ⁵"Kajiri bang ngu te gung mai tsarki dak gu gon njong shak, wun ngu, ka nuwa mwaing mi Num, mumak teng mok ki wa zizik wun, "Na ba malaiku numu wun titi nes, borok nu ma wok nama ngi nu sa kpudin matar min ge." ⁷Yesu wun ngu, "Sa wa zizik, 'Sa mumak ubangiji Allah nes ge. 'Jin Num nish twain ge.'" ⁸Kajiri ban ngu gon matar hang twagun, phas gu te gu gun taka daraja nama. ⁹Wunngu, "Ba yong mbiring nawa, ka nu dun ting nu ten mi." ¹⁰Yesu wun ngu, "Ba mi te yong, kajiri ki wa zizik wun, wun! Ten Num nes, yo nu nu nagus gum." ¹¹Nu gum kajiri ngarak, malaiku mabe mateng na. ¹²Yesu yisin ma ki tur Yahaya nu wanak ba vuin Galili. ¹³Ngarak Nazarath phen katur na hum ba kafanahum ba ca tumu nyenye ma teku Galili awer ma vwuin ma Zabalina taka Naftali. ¹⁴Yo cha riyina ge winik hwen ka annabi Ishaya wun, ¹⁵"Vuin ma Zebulun taka vuin ma Naftali nyenye ma teku, taka wok nyinang Urdu, Galili ma rena ka ma sa phe Num ge. ¹⁶Rain ka ma ca sun ming ma phar ngain-ngain, shuruk, taka naaka ma cang kwara ka ruruk kukwei, ngain-nyain wurik ba." ¹⁷Ne ma na, Yesu yiphik wa'azi sa wun, "Tuba nang mulkin twang huhwit. Ki be nuhwit." ¹⁸Kasa shin nyenye ma te ku Galili, nu phar ma hang ma manga ba phu, Saminu ka ma phin nga Bitrus phu ma manga Andarawas, ma sa tak taruwa teku mok ma taka tisi cwee. ¹⁹Yesu wun mba, "Be nang, be saik na mi, mi dak he ca taka tisi reng." katur raing." ²⁰Wok-wok nanyina ma ngarak wen titisi cwee nama ma siak gu. ²¹Ka Yesu sa bai nuphar riphinik phu ba ma wa numu Yahaya ma sa wa jirgi ming taka rwa nyinanag, Yakubu mwaing ma Zabadima manga numu Yahaya, ma sa wa jirgi ming taka rwa nama Zabadi ma sa susu taru nama nu phin mba, ²²wok na nyina ma ngarak rwa taka jirgi ma siak gu, wok-wok nanyana. ²³Yesu kerfek vuin galili mbiring bi gbaraph ba shushak nama, be ti phar bishara mulki, sa cunjun mba ring kwii wurta gbak taka yer ririn. ²⁴Wun numu ba ma kerfek tei vwuim suriya mbiring reng ma sa bing ngui taka na ka yer rin taka fama ma kwii wur kukwa, taka mak yau, taka hriphi taka farfadiya ta kwatakwak Yesu kpang mba kwii nama mbiring. ²⁵Garai jijek ma ne vwuin Galili taka Dikapolis, daga Urushalima taka Yahudiya taka wok teng ma Urdun ma be.

5

¹Yesu phar ri gung nu banin kamgbang. Kwanji cang ting, almajirai nung ma be. ²Borok nye gbaraphba wun, ³"Taka phing muru nama ruhu ming mwarang, wa ba nama phi ma Num waba nama. ⁴Mwarang wa ma taka phi yau taka tungwa. ⁵Mwarang wa ma taka jek to cang ba nama. ⁶Mwarang wa ma taka yun ma titi hwen giri. ⁷Mwarang wa mataka yo ka ma phar ma tun gwa ma kang jek, ba ma maphar ba ma ka jek. ⁸Mwarang wa ma taka kan jek, ma phar Num. ⁹Mwarang wa ma taka dak, bing ka hwerek ma ba mumaing ma Num. ¹⁰Mwarang wa ma taka na ka mak ba yau mok mi ma phi ba mumwing ma Num. ¹¹Mwarang wa nyen ka reng ma hwa hen nang, ma mak hen yau yi, ma wun wunn vivi titi nyen ka sa wa giri ge mok mi. ¹²Taka mwarang, taka hwerek kang, sakamako jijek wa ba nama. Taka tumu ka ma saik Num ma mak ba yau yi. ¹³Hen nu he wa wan ma teng. Ka mimes ma wan sang, nu ti ka tere nu phenek gu mimes numu? Sa tor jem ma titi hwen hang ge, ki vak ma nyinyish shan ring ma mbeph ma kis. ¹⁴Hen wa ngiiiphan ma tehyong tey ka gon sa ndinden ge. ¹⁵Rinng ma sa dak kara fitila ming ma shishi ma kpok ge, ma dak gon te, ge nyan teh mbiring. ¹⁶Ngarak nphnphan nyen nghan mba ring cwing, ma phar rwaim magar nyang, ma kpang tiak maDa twang. ¹⁷Sa phar nang tika mi be ti demek mok taka annabawa ge, mebe min wunek ba nu. ¹⁸Giri mi wun wa hen, twang taka ting ma hadan, ko kik, ko bwasin, sa hadan geh mok ma wun ma Num ge, sai ma wunik biring. ¹⁹Nuhang ka nu hwea syak ko kian, phen gbaraph ba wu bin ma yonu ma phin gun mwa kiang gon tama Num wada ka siak gbaraph ba reng cang shuruk phe ma Num. ²⁰Mi wun wa hen ka sisiyak Num nyen sa ger sisiyak Num taka zizik taka Farisiyawa ga, he sa gbum yin-yin phe ma Num ge. ²¹"He yisin ma wun ba tumu buh, 'Sa mbeshek ge,' ne 'Gbakka mbeshek mok yi gu.' ²²Mi wun wa hen, ri na ka ti bwana ma manga mok yi gu; rina ka wun gu tungwa, 'Nu temte, 'Yin wok ma shushuruk! taka rina wun; nu mbu! Nu yin kara ma Num. ²³Ka nu wi nagu Num hwen hang nu pheng tomak wa wa titase titi nis, ²⁴Npharak hwen ka nu ban nyinyi ma Num nu ba nis. Sun phiphik wun ma tonok bek, ngi nu bi nu bi kpa hwen ka nu bing nu magu Num. ²⁵Mur he sumuk wun ma rina ka he tam mok phu sisar hesa tor cween ti ba ti tam mok, se nyina ge ri na ka he tam mok phu ba vpu nu nagu rima titam mok, rima titam mok ba kpa nu nagie taka jiphi nyi ka ba mgbe nu. ²⁶Giri mi wun wa nu, nu sa wirik tumu ge sai nu kwanji phan ganjun ka wa titi nis. ²⁷"He yisin ma wun, sa nanph ma hin ma hang nge. ²⁸Mi wun wa hen ri na ka phar hin mamumur ki na phu nzor numu. ²⁹Ka yi wok yi ni nis dak nu, nu kpudin cun takan. Ger jek ka kwara yer nis kasan kayer nis mbiring ba kara ge. ³⁰Ka wok yi ni nis dak nu nu kpudin, shi takan. Gen jek ka kwara yer nis mbiring ba kara. ³¹Masa wun, 'Re na ka gbanak himu, nagu kara ma gbugbanak gu.' ³²Mi wun wahan rina ka gbanak himu, sa mok mumaren ge dak gu can rima sisiyak rurong. Ri na ka kpangu ma can rima nina-shan tak hin ma ring. ³³He sa yisin ma wun ba taka

tumu, sa yisi ku phak ge, ba nang yi-yi-siku nying tama Num.³⁴ Mi wun wa hen, sa na ku twan ge mok wa ma te cicang ma Num; ³⁵da ma teng yunu wa ta didak kis numu, da ma Urushelima, wate shuruk ma gum shuruk. ³⁶Sa yis na ku ma titi nyen ge ma, he sa phe dak titi nyinang ca huhwere ko phiphinik ge. ³⁷Ngharak na yi nying cang yi, wawaa can wawaa hwen ka ger yong nghan ne tama kajiri. ³⁸Heyisin ka ma wun, iyi ma iyi, nyinang ma nyinang. ³⁹Mi wun wa hen, sa sisak na taka, ta kiri-phin ge ka han nuphur nu wok yiyi, nu harmak gu mene. ⁴⁰Ka hang mur ba hen ta mak gi se titara nyen he ngu titara ka he shishi yer rin. ⁴¹Ka hang dak he bai mil nyinang he ba mii phu. ⁴²Naba taka riphi, sa shak hang ka mur kaphan gajung tenis ge. ⁴³He yisin ka ma wun, 'He mur taka na ka he titi ge. ⁴⁴Mi wun wa hen, mur na taka whaa hen nang tiba taka mak hen yau yi manjik. Kwisi Num harmak hang ma taka na ka ma ti hen vivi yer he ti ba jek, ⁴⁵ngi he can mumwing ma Da riye twang. Yo dakNum nyan titi taka kkesan, taka mumangar, dakphan be titi ma jijek, taka rin vivi. ⁴⁶Ka he mur taka mur hen, he gbum ka shan? Sa wa nyina nu taka munuk ganju gwi ma ta ge? ⁴⁷Ka nu wun ba ma manga nis, nu nyi, nu ti ka shan ka ger re bor'a? Sa wa nyina nu alummai ma ti ge? ⁴⁸Jem we ti bubum titer mok Da nyen twang wa titer.

6

¹"Ti na suwa, sa phasi nang giri nyin nye maring ma phar ge, ka ha ti nyana ha sa gum hwen sunguru tama da nyin twang ge. ²Ka ha ba taka ti-tikin hwen hang, sa tak na huming phar taka kuko vi-viing yong ka ma ti shak taka cu-cween mok ring ring phar dok ma phaing ba. Ka hati ka nanyana, ha gbum sungurung nyin teh yong. ³Ka ha na ba taka ti-tikin hwen hang, sa ngarak na wok mene phaing hwen ka wok yi-yiyi ti ge ⁴nu dak hwen ka ha nagu hang chan di-didin. Da nyin twang ka phaing hwen ka ha ti di-didin, phinik wa-hen sungurung nyi. ⁵"Ka ha mur yi-magik, sa ti na taka kuko vi-vivi yong ka ma ti ge. Ma mur ri-ran nye-nye ma shak taka cu-cween gu-gun mok rin ma phar ba. Mi wun wa hen giri, mike gbaan tom-jek nama teh yong. ⁶Ka ha yi-mangik, yiin na ti. Ha mgben teyan, ha yii-mangik ga Da nyin ka wa di-didin. Da nyin ka phar di-didin yiisin hen. ⁷Ka ha yii manjik, sa pheng zang nan, wun gbiinyin ge, phar kuko vi-vivi yong ma ti ge. Ma phar tika Num yiisin ba mok wun guu nama. ⁸Sa ti nang tika ba ge, mok Da nyen twang phaing yau nyen kafin ha buruk kusii. ⁹Ka ha mur yii mangik, wunnang nyenen: 'Da nar ka wa twang, wu sumuk tiyak nis. ¹⁰Gum nis bii. Hwen ka nu mur tey-yong chang phar twang. ¹¹Na ba ring beer, ma numu. ¹²Nyish phi-phinik narngan, ka wu nyish bang tika ka-kasak ba ring kang. ¹³Sa ba wur cween jwa ge, war wur wok ma kajiri. ¹⁴Ka ha phisi phi-phinik ma taka hang, Da nye twang ma wu phisi wa nen ge. ¹⁵Ka ha san phisi ba taka wanda ka ma kasak wa hang ge, Da nye twang ma wu phisi wa nen ge. Ka has san phisi ba taka wanda ka ma kasak wa hang ge, Da nyer twang sa phisi wa hen phi-phinik nye ge. ¹⁶"Ka ha shirim nyii, sa dak tom nye phasi phar taka yau tika kuko vivi ka ma ti, ma ninir tom nama ge phasi bang rin wun ma shirim nyii. Mi wun wa hanang giri, maki sa fush nama tee yong. ¹⁷Ka ha shirim nyii, rukut na nen titi, ha gaph tom ¹⁸kada hang phaing ha shirim nyii Da twang ka phar diedidin; nawa hen fuch numu di-didin. ¹⁹"sa munok gun titi nye sabar tey-yong ge, kadu-dudur taka hwiratey ma kasak taka inda ka tiyok ma ngaar ma tiyok. ²⁰Kasam ma nanyena, munok gu titi nyen sabar twang, tee ka ba du-dudur ka ma kasak, ko tiyok ma ngaar ma tiyok. ²¹Mok, tee ka sabar nis wa, nanyanan kang nis wa tumu. ²²Yii wa hwen ph-phar tee ma yeer. Ka yii nis wa jek, yeer nis mbirin ngaasin. ²³Amma, kayii sa jek ge, yeer nis mbirin tak-suun. ka ng-ngaan ma Num wa yeer suun, ba misali ma suun nis! ²⁴Ba hang ka yisak Num phu, sa siyak nyenang ngarak nyenang. Nu sa siyak Num taka sabar ge. ²⁵Sa taasi na ma nzor nyen ge, hwen ka ha yii ma hwen ka ha suruk. Nzor nye sa geer beer taka bum ka ha suruk ge? ²⁶Phar nang susher twang. Mesa kwar ko girbi ma mgban ge, amma da nye twang nash ba beer. Ha geer jek ma sushwar ge? Ne ciciu nye phii dus nzor numu mok ti-taasi? ²⁷Wa ka shang da ha taasi ma bum ka ha suruk yeer? ²⁸Wa ka shang da ha taasi ma bum ka ha suruk yeer? Phar nang hwis kong hai ka ma ti gang. Ma sa ti rwam hang ge, masa nok bum ge. ²⁹Mi wun wa hen, ko Solomon ma ji-jijem sa suruk wur bum ka hwis kang hai suruk ge. ³⁰Ka Num suk ba hwis kaong hai bum, ka ma wurik numu, himing ma kwei sa suk wa hen bum ka geer ma hwis kang ge, hen 'Taka bangaskiya bwat? ³¹Sa tisii na ha wun, 'Wu yi shang? Da, wu wu shang? Da 'Wu suruk shang? ³²Kuko ma, ma yasak wur bu-bum yong. Da nyen twang phaing ha mur bu-bum yong. ³³Yasak na mulki ma Num nye-nyen taka giri numu, ko sang gbak wu dus wa hen ming. ³⁴Mok yong, sa taasi na ma himing ge, ngarak na himing taasi ma titi numug. Ko wanda nim wa ma ti-taasi numug.

7

¹"Sa shi na mok ge, hen ma ma sa shi wa hen ge. ²Ma wur shi-shi mok ka nu shi gu hen, ma nanyina ma shi wa. Ma ngong ka nu mumak gu hen, ma yonanyina ma mumak wa. ³Mok shan nu phar ko-kon kyen ka wa yii ma hang, nu ngarak mgbi gun ka wa yii nis? ⁴Nu ti tarai nu wun gu maga nis, 'Ngarak mi chun wa mwahaki wa yii nis, ni sa ngarak mgbigun ka wa yii niss? ⁵Kuko-vivi! Yiphik cun neng ko kon ka wa yii nyin, nu ha tee mangar ha kpang na kyen ka wa yii ma maga nyin. ⁶Sa na bi wuwa hwen ka wa zi-zaram ge, sa na ba nadai lu'u lu'an nyin ge. Ma mbraphik ma kiss ma phen wa hen ma ji wa hen. ⁷"Kusii neng, ha gum yasak, ha gum nuphur neng gurii, ma burok wa hen. ⁸Ko ne ka kusii ma na gu; na gbak ka yasak, gum na gbak ka nuphur gurii ma burok gu. ⁹Ne ciciu nyin ka mwaing nu Num kusii fufoom na gu matar? ¹⁰Da kusii cwee, na gu susan? ¹¹Hen ka ha wa taka vivi ha phaing nas ba mu-mwaing nyin hwen mangar, Da nyin twang sa nas wa hen hwen ka ha riphi ge? ¹²Duk hwen ka ni mur ring wa doka mbirin ka annabawa ma gbaraph. ¹³"Yin na nzwerit guri, mok guri ka wa ngaan ba kara, cween nang sa mak yau yii ge, taka yin mang ma jijek. ¹⁴Mok guru na ka wa nzwerit nu raing ma gum nzor. Guri na makyau yii, taka siyak cween na ma bwat nu swak. ¹⁵Keph na yeer ma annabawa taka phak, ka ma bii tee nyin tiphar tumuk, amma woha. ¹⁶Ha phaing ba ma wur mu-mar mana. Rain ma cun inabi tiyok ming ge, da

ma cun baure sarkakkiya ming? ¹⁷Kong mangar mar mu-mwaing mu-mangar, amma kong viva mar mu-mwaing vivia. ¹⁸Kong mangar sa mar mu-mwaing viva ge, ka nanyina, kong viv sa mar mu-mwaing mangar ge. ¹⁹Kong ka sa mar mu-mwaing mangar ge, ma yap ma wushi kara. ²⁰Mok yong, ha phaing kong mangar ma wur mu-mar namang. ²¹Sa taka wun mi Num-Num nu ma yin yin mulki na ge, amma taka ti hwen ka Da na twang mur. ²²Nim na, rain jiket ma wun mi, 'Num-Num sa wur nu wu ti annabci tiyak nis ge, wu gbanak aljanu, wu ti bubum gigar tiyak ma mwain nis ge?' ²³Nu mi wun ba, 'Misa phaing hen ge, wanak nang ta na yong, hen taka ti vivi!' ²⁴Hen ka ha yiisin wun na ha ti hwen ka mi wun, ha wa tika riphinik ka wa ma kiph, ka mwai tung numung matar ming. ²⁵Ka phan bii nyii cun, mim ruphuk nuphur tung din amma sa hu ge mok ma dak bur tung din matar ming. ²⁶Amma taka na ka ma yiisin wun na masa ti hwen ka mi wun ge wa tika mbu ka mwai tung numung juk ming. ²⁷Ka phar bii, nyii cun, mim ruphuk nuphur tung din nu hu kasang mbirin. ²⁸Ka ki kwanji wun wu-wun numung, giri ma ti mamaki ma gbe-gbaraph numung, ²⁹mok ka gbaraph ma iko sa tika taka zi-zik ge.

8

¹Mwa mwash ka Yesu sa sir gon matar meing nugu ring gu hang ma saik gu. ²Nugu ikpuruk hang be ba hu gu kok numun, ten gu wun gu, "Kanu mur, a bok sumuk yer naang ajem." ³Yesu nar work tanak gu, wungu, "Mi mur nu zaram, wok-wok na nyinang ma nyap gu wok 'a." ⁴Yesu wungu sa bai nuba kikiyak gu hang geh, bai nis ba phasi titi nis tama frist, nu ba baiko ka Musawun, geh cang shaida teh nama." ⁵Sa beh ka Fanahum nugu hang rephinik shuruk kwisi ⁶gu sa wungu, "A Da giger, a rima wramnang hang sawa tek ge, a wina iting, phinang, a bok." ⁷Yesu wun gu, "Me we beh me be kpang gu yer riring numu'a." ⁸Nugu kuko na wungu, "Me sa shar kanu be phi naang geh. Yong nyining, nu wun wun nu yer ma mwing na san. ⁹Me ma mewa wok ma hang taka jiphi inyi mawa wok nang. Me wun nyi ning ma tih. Bai ma bai, 'Beh ma bah, ti yong ma tih.'" ¹⁰Ka mweing ma Num yisinwun numung numg cang gu hwen nyi nyi nyih, wun ba ring, ka ma wa giri, "Giri me wun wa hen, me kisi gbum hang ma kang giri wur numung Uruselima geh. ¹¹Me wun wa hen tijek ma bih a titeh ma be yi iger taka Ibrahim, Ishaku ta ka Jacob a mulki ma Da Inum hwang. ¹²Hen mwaing mwing ka mawa bwecek jek ming ma tak ba i sun giger ming a teh ka ma kwi iyau masa nu phuk yer nama." ¹³Mwing ma Inum wungu wun bai nis hwen ka nu yasak nu ki gbum. I wok wokna nung rima yer ririn kwamangu. ¹⁴Ka Yesu bih a phi a phi ma petur nung phar nyumu hin sawa jek geh. ¹⁵Nagu tanak gu ma iwok numung tyer kwaman, wanak nu gu a tuph iber. ¹⁶Ma yiyere re ma bing ta ka kwi jijek, taka mim phinik ma taka wuk. Da ka wun, iwun shwak, ikui sang rema nyasi nyi wet sha nung we phar we yisin. ¹⁷A yoning nung wunik ka Ishaya wun yo, "Kama numung kpang i kui nir nugu neng phiphinik nir." ¹⁸Ka mwing ma Num phar di dam ma aring gu hang nung wun we bai i wok nyinang ma so-n-g ma Galile. ¹⁹Nugu rimazizik be teh numung nugu wun me saik anu taka nu baing." ²⁰Mwing ma Num wun gu wunshushwer taka bubum ma wa ma phiing, ying geh." ²¹A hang ma taka siak gu wungu nyarak me, "Me bai mwba nieng adah nang bek." ²²Yesu wun gu saik me nyarak i kum ma neng i kum nama." ²³Ka Yesu yin torgi nyi ming nugu almajere numung ma saik gu tumung. ²⁴A nina nyina nugu imim shuruk zuphik jirgi nama, ne gbak idirin Yesu ki na ru tur ba. ²⁵Ma bai ma ba yirik gu wanak we ki saing!" ²⁶mwaing ma Inum wunba, "Mok shang he dirin ka yong nyining, hen taka bangaskiya bwasing? Nugu wanak. Gbum imim taka huyi ma gugor i wok wok na nyina ateh cha show. ²⁷Aring tuming mbiring ma nyasi nyi wa shang nung we phar yong, "Imim inyi ma dirin gu?" ²⁸Ka Yesu wurik yok nyinang ma so gong Garasinawa a ri phinik a phu taka ma beh ma gbum geh kama na shan tu nweng takabwan jijek ma shak a ring hadan i chuina. ²⁹Ma nyer anyi ma kukuk ma wun sha bi taka wir, mwaing ma Inum? Nu be ti kwanji werrang sa sar ah?" ³⁰Ni na nyina i wuin vivi hang jejr masawa tumung ti yi iber masa wa sising taka ba geh. ³¹Miem phini ma kwisi mwing ma Inum wun, "Kanu cun a wir, a bok ang a wir wi yin iyer ma iwivivi na." ³²mwing ma Inum wun ba, "Bai nang!" Nugu ma bai ma ba yin yer nama, ma tih wuk ma ba yin inyi gung ming ku kui nama tumung. ³³Taka phik ba ma ti shi shu ma bai a phi ma ba wun ba aring hwen ka Yesu tih. ³⁴A ring ma wurik ma be tama Yesu ma kusi gu abok anyarak ateh nama bai numung te ka wi bai ing.

9

¹Yesu yin jirgi meh ba wok-nyinang, phi-numu. ²Ma bin guu riphinik tee ninang me wok huwork rin ka wok rinn, Yesu phar didak kang numo, wungu ring ma huhor wok na, mok kan hwerek nis, mi ki kpang wa zi nis'a. ³Tak zizik tee ma munuk nye titi ma Yesu wun kasak teh." ⁴Yesu phe kang nama, riphin ba, tika tere hee jiiphi kiriphin titi nang? ⁵Ta ger wa nu, ka han wun wa nu ma kpang wa nu phiphinik nis, ta ger wa nu? ⁶He phin Yesu mwing ma Num wa ma kpan ba teh yong ziyen, Yesu wun gu rema kwi huhor wok kang teh-ni-nang nis pheh." ⁷Wanak ba nunumu phe. ⁸Gire gun ma ring, ma kpan tiak ma Da twang ma nagu gum. ⁹Yesu ba nyi-nyi phar hang ma phin gu Matthew, rima mumunuk ganju haraji, Yesu wungu saik me, nuu siyak gu. ¹⁰Yesu sa yi ber phi, ta munuk haraji taka zunubi dik-dik ma ba gu Yesu masa can, taka almajerin numu. ¹¹Farisawa ma phar nyinang, ma wun ba, mok sha Yesu yi ber taka tak munuk ganju haraji taka zi?" ¹²Yesu yesin, nu wun ba, taka yi yer jek masa mur ta ka shir ge, tak kwi ma mur shir. ¹³Yesu wun ba phenang mi sa be mok jinkai, taka hadaya ge, sawa mok mi phin taka a dalchi ma tuba geh, amma mok taka a zunubi ma tuba. ¹⁴Almajiran Yahaya ma bee, mawun, mok shang wer taka Farisawa weh shirim nyi, wok-wok, amma almajirin nis masa tah gah?" ¹⁵Yesu wun ba taka tee buki ma sher ya ma teh kang phink ka ango ma bukuki wa tumu a, "Nim weh bee ma kpan ba ango'a, mumwash na nyina nu ma shirim nyi. ¹⁶Neh tisi tatarab phiyan taka cin, phen harit ger kuu na'a. ¹⁷Ring masa wur nyi phiyan, nyi tur cin me ge nyi na nyar birin, jem ka he wur nyi phiyan phe phiyan me, gi ma chan jek. ¹⁸Yesu waatiti tee tam wum shuruk ma giirenhan bee tee taan Yesu, kusi "Yesu ba, yerie phemu ka ki kwi." ¹⁹Yesu ta ka almajiran numu ma wa nak, ma siak gu. ²⁰Ma kukun hin han, ka tee kusan suuk nyinang, ma kwii nyish miiak, hadan kurunsun ma

Yesu, tanak nyiinyee titara ma Yesu. ²¹Wun kang numo, "Mii tank gu nu yeer na sang." ²²Yesu harmak yi phar-gu, wen nang me cun wanu makyau ma yer nis, wok nayinang yeer sang. ²³Yesu ba kai phee, ma gum ma giree, masa wuri guu, ring masa wuri borbor. ²⁴Bana tee wen yong kisii kwei wanumu ruu ma nang guu yaak. ²⁵Ma wurre Yesu yiin, kpan wen na wook, nuu wen yeer. ²⁶Rwam yiyeerek wen na ba yin tuu ma riring. ²⁷Yesu sa handan, taka mbet yii phu ma siak gu, masa dak ruruu, phar yau ner mwing "Ma Dauda!" ²⁸Yesu yiin phe hang, taka yi mbet ma baai tee numung Yesu riphil ba, he dak kang teh nang aa?" ²⁹Yesu tanak ba yii, wun Num wa taka heen hwe ha wa kang nama, "yii phar ba taa, Yesu wun ba kada ma wungu hang." ³¹Ma bai, ma bee buss mwarang tama reing. ³²Masa bin guu Yesu buu han ka wa ma maam phinik yer, buu na'a tama wun. ³³Yesu cuing meem phinik yer ma, nu buu yeefik tam wun, reing ma wur wok nyeh ma wun ba kisi phar wur yong ving ma Israila ming!" ³⁴Farisawa ma wuun gum ma kiriphin cing kirph ³⁵Yesu beh cikin gari taka kuyuka sa tamba ring synagogues wuun ma Num, sa cujan kwi yeer ma ring iwur dik-dik. ³⁶Yesu phar ring dik-dik, ma tee gu yer shuai, Num phar ba mak yau nama. ³⁷Yesu wuu ba almajiransa, phar na rwam guu yong nyinye, tak rwam ma tar muru. ³⁸Yesu wur ba, kusai nang Num bin tak rwam.

10

¹Mwing ma Num Phin Almajeri numung wuk dakphu Nung naba gum ma cucung mim phinik ma kpang ba kwi-ang. ²Ti tyak nama wuk dak phu, ma kuu Saminu, kama phing gu Bitrus, phu ma manga numing Andarawus, Yakubu, mwing ma Zabadi, manga ma Yahaya. ³Filibus phu ma Bartalamawas, taka Toma phu ma Matiu rima siseh ganjung. Taka Yakubu mwing ma Halfa taka Taddawus. ⁴Saminu Bakairawane taka Yahuza Iskariuoti rina ka reph mwing ma Num. ⁵Wuk dak phu banung ka ma dak ba, wun ba wun tu; Wun bubwas geh, sa yin nang kuko vivin ming geh ma kasak hennang kowani gari san Samariyawa. ⁶Yin na nyin ring ming ka mamur yisin wun ma Num phe ma Isaritawa; ⁷Ka he bai, he sa nyish tam ba wun ma Daa Num wun gun numug ki be huhwet. ⁸He cun bana ring kui, taka kamaki kuihe sumuk ba kuu ba tuang, tika kpuruk yer he sumuk ba kuu yeer'ang he cuing ba mim phinik ang Ikipitak, he gbum kpitak he na ba kpitak ⁹Sa kashi nang hwen hang wok, beer taka matar ganjung da manak da war. ¹⁰Sa kpanang wok geh, taka kukis taka riyang he sa teh nyina ge, rima rwa shar ma nagu beer numu. ¹¹Te ka he yin'ing yasak nang rima swa he cang giri, nim wuwanak nyin beh bek he wanak. ¹²Teh ka he yi nying, he wun Salama mada yin phi'yong ma mur. ¹³Ka phina wa ma kang hwerek cang ba, ka ma sawa ma hwerek geh he karkade wur kis, he ba na nyin vivi siak ba. ¹⁴Taka ka ma sa seh hen nang, he kpuruk wur nyin, he ba nyin, kuma vivi siak ba. ¹⁵Giri, me wun wa hen, nim titam mok we bee kama tiba Gwamrata, taka saduma nasu zai yi masu sauki fiya da gari da ba su karbe she ba ka masa seh hen geh. ¹⁶Mi dak hen ka tumuk kama shin bai ka ma cucwu ma wo hai, mok na cang nang taka kiph ka suswan Da ku daka kiph ka mwan nu vweng. ¹⁷Tina swa taka ring ba nu ma ba hen nyi-nyi ma Majalisa, ma wurip hen reng he sa phin shi-shak nama. ¹⁸Ma bang hen anyi nyi ma gu gum nama mok ma wun nang he ba wun mok hen ba wun shaida tom nama da alumai. ¹⁹Kama yas hen ma hew yeer, sa tasi nang geh, ka he wun ba. ²⁰Sawa hen nung he wa ma won in geh Ruhu ma Daa nung ti nyi nyin. ²¹Manga hwang manga dak mambeshek sar hwang Sarmu ang dak ma mbeshek rwa ma hwan mwing ma mbeshek kasan yeer nama mumur yeer cang hu hwang yeer ang. ²²Ne gbak nwa hen mok hyak ang arinu ka arina ka turakang ma kukwanji nu cang mwing nang. ²³Ka ma ti wa hen gwa yeer te hang he wanak he ba te bing he ca ti shin ka na, mwash nim ma bibi ma Num wunuk. ²⁴Almajiri sa ger malami numung geh. Tipi sa ger rima phi nimung geh. ²⁵A jem ka almajiri cang ca malami numung, a tiphe tika rima phi numung. Ka ma phi rima phi wun Ba'ulzabub ma ka sa phi namaimim sa cun imim geh. Numa nu tam a kang niss ma when ka shin. ²⁶Kana sa dak na dirin kang geh, shang ka when ka wa ndindin be wurik angan ma tiwa hen. ²⁷Hwen ka mi wun wa hen sun ming, be wun nang sarari ma yisin when ka mi wun swa, gbongorong na kor wun. ^{28,29,30,31}sa dirin nang taka mbeshek yeer geh, dirin nang taka mbeshek yeer taka ma riphinik geh. Dirin na rina ka ba jui taka yeer kara. Sa wa shushuer phu nung ma rephg bon nyinang geh? Ko hang nyin ang ka hu sawa ma mu mur ma Daa nirr geh aa? Tii tiki nyin wa titam ka Daa nirr phing biring. Sa dirin nang geh, he geer. ³²Rina ka shaida me ring meing me ma me sa ti swi numung tom ma Da nang geh. ³³Yo rina ka ti musu sani nang tom ma ring, me ma me ti musu numung tom ma Da nang ka wa twang. ³⁴a phar nang wun me being salama geh, me be domin gun. ³⁵Me be me dus mwing phu ma rurwa gaba, wen ma hene, hin ma nyu-nu numung. ³⁶Cang taka phi nis nung ma wa taka huph nis. ³⁷Rina ka ger mur rurwa taka hene ma me sa shar ka cang nang geh. Rina ka gyer mur mwing numung da wen numung ger meang, sa shar ka cang nang geh. ³⁸Rina ka sa kpan giciya numung saik me geh, sa shar ka ca nang geh. ³⁹Rena ka mur cice rai numung kui. Rina ka rasa rai numung mok me gbum. ⁴⁰Rina ka seh hen se me nung, rina ka se mi se Danang ka dak me. ⁴¹Rina ke se anabi se lada ma anabi, rina ka seh mai adalci, saboda yo wa rima adalci se lada ma adalci. ⁴²Rina ka ba nyi ciki ma ko mui cup ming nung wuh mok mwi mwing na ning wa almajire nung gbum nada numung hakika me wun wa hen sa rasa lada numung geh.

11

¹Yesu kwajiwur ba almajiran nu mung wun tu nyarak ba teh na ba teh giger ma ring ba sabe gbaraph ba wun ma Num. ²Nugu Yahaya ring ma baftisma yisin sa tu gugashak when Yesu sa teh, nugu dak taka be ba wun almajiran numung ³wunba, "Nunung nu wa ring na kawubee, da we dak yii ma hang?" ⁴Yesu wun ba wun gu nang Yahaya hwen ka he pher taka hwen ka he yisin. ⁵Mbet yii ma pher teh, kwatakwak kis ma shin, ma nyaph taka kupuruk ma zeren mbu ma yisin wun taka kukwyi kum nipi ma gbaraph ba taka titeh kin wun ma Num. ⁶Rima mwarang nung wa rina ka sa kpidin mok ne geh sun nung. ⁷Ma tae sun nang nugu Yesu wunba wun titi ma Yahaya rima Baptisma wun, "Sha nung ma bi ti phar

bas hai tus nung ka mim sa wuruphuk ka? ⁸Shang nung he be ti pher basahai riphinik ka wa ma titara kukwama yeer? Ka na me wun wa hen ta ka sorok titara kukwaman ma sa cang kwar magu gum. ⁹Amma he bee ti pher shang annabi a me wun wa hen ger annabi yong. ¹⁰Yong nung ma zik titi numung. phar nang me dak man zo nang ring ka bai nyinyi nis ba sumuk wanu cain ka nu hadan. ¹¹me wem wa hen girii. A cikin hin yong ka ma mar. A hang sa wa ma guming ka Yahaya rima Baptisma gum geh. ¹²Tun daga kwannaki na ming Yahaya mai Baptisma zuwa yong nyining. Gum ma Num wa numung tika huhum tehar nung. taka yas hew ma mur war ma kukuk ¹³Gama anabawa mbiring taka sharia ma ti anabci har nim ma Yahaya; ¹⁴ka he she yong nung wa Iliya ka bee. ¹⁵Rima tu yi yisin yisin. ¹⁶Ma shang nung me kwatatanta kaph yong? Wai tika marbubwas kamasa ti tuh kasuwa ma cang masa phinin yeer nama ¹⁷ma sa wun we wuri wa he hen guu he sa shi shi geh, we kui yau, he sa kuing ge. ¹⁸Yahaya bee sa yi beer ge sa wu nyi ge, hen wun wa kajiri. ¹⁹Mwing ma Num bee, ayi a wu he wun, 'Phar nang rima yi beer na rima wewu zor na, mwan taka se taka zi. Ama ikiph tawear nwrar wai nung tabatar ring. ²⁰Ma sawa tumung Yesu gor ba birane na yeer te ka ti rwam numung jijek mok makisi hui zi na ma ang. "Ma sa tumung Yesu gur ba titeh. ²¹"Kaiton nis nu kor asinu kaiton nis Batsaida! Inka me teh hwen nygaar nyi taya taka Sidom ka ma yi iyer nyin ka bu wun maki hui ma sorok titara yau taka tok, ma shungwa ara shugwara. ²²Cang ba taya taka sidom phee ming tatam mok ger nyin nang. ²³Hen kafanhum, he phar ka he gbum kpa hen har twang ah? Wa ma siribik hen ting zuwa hedes. Gama te ka manti wur alajibi na ka mati titi nyin Sodom ka wa yon her yonyi ning. ²⁴A ma me wun wa hen, ma tiba Sodom phe nim tatam mok ger nyi nang. ²⁵Wok wok nanyina Yesu wun me yabe nu AdaNum twang taka ting, moka nu ndin ndin ba taka kiph phiphing bu bum yong ka me sa phasi ringtaka mar bubwas nes amma phsi gu mwing buwas. ²⁶Yee Ada yong nung wa nyina teh nis. ²⁷Ma na mi ambiring abubum wok nang ke ning tama Adanang when phi phing ka phing a mwing sai rurwa ba hang ka phi rurwa sai mwing taka rina ka mur phasi gu ²⁸Be na tenang mbiring hen taka makyau taka hen ka huwa ma bum ring ma zi tit nyin me na nawa hen niniphi swa. ²⁹Kpa anag cuin nang he siak me he igbaraph te nang, mai tawaliu, ma ka sisisie a kang nu gu he gbum niniphi swa tanang. ³⁰Gama cuinang wa ma phe-ing bum nang sawa ma ring geh."

12

¹Nim naming Yeso bai nim sabar, hadan hai ciciu ma beer. Yung ki ti almajiran numung, bai shin hai ming ti yasak beer. ²Nyina nung Farisawa ma phar ba, nu ma wun gu Yeso. "phar, almajirai nis ma ti hwen vivi nim sabar," ³nugu Yeso won ba, "he sa tam hwen ka Dauda te ge, lokaci ka yung te ba, taka rurong ka mawa phu? ⁴Ka yin phi ma Nim meng, mayi gurasu ta alfarwa da ka ma shakang yo taka ruo na nung masa yi ge, Fristoci nu shuakma mur ba ma yi ber na ge? ⁵He sa tam he sa tam sheria ma Musa won, nim sabar, Fristoci ka wa ma ciciu ma haikali ma ti vivi nim sabar, ma te taka masa te hwenhang ge? ⁶Agiri giri mi wun wa hen giri, hang ka geer haikali ma shuruk wa yong. ⁷Waphang ka he phing mi geer jinkai ma hadaya, he sa sharanta ba taka na ka ma ti laifi geh. ⁸Mwing ma Riphinik nung wa Da ma sabar. ⁹Nu gu Yeso ngarak tee na, yin shak namang, ¹⁰nu gbum riphinik hang ka wa kwa takwak wok. Nu Farisawa ma won gu Yeso ma shak warkaswa tete nim sabar ge? Ma has gu wun te hwen vivi. ¹¹Yeso wun ba, "wa nenu ciciu nyen yong, kawa tumuk nyinang, ka hu hwish ming ka wa teegubg nim sabar sa phen bai tur cunge? ¹²Ma ti ka tere ma memak jek ma riphinik taka ma tumuk! Wa nyina nugu jem ma te hwen jek nim sabar," ¹³Nugu Yeso wun gu kuko na "nar wok nis" A nar wok numung, nu wok numung phen mangar teka wok yenang. ¹⁴Nyena nu Farisawa ma yephik tam hwen vivi ka ma te gu. M a yasak ciun kama te ma mbeshok gu. ¹⁵Ka Yeso phing nu, cun titi numung tumung. Ring jijek ma siak gu. Nu cun ba kwi yeer baring namang. ¹⁶Dokace ba wun masa wungu hang geh, ¹⁷a cang giri hwen ka ma wun nye ma annabi Ishaya, won, ¹⁸"Phar, tephe nang ka mi cun, ma mumur nang, ka hwerek mi kang jijek, mi dak Ruhu nang njeorung numung, awun ba giri hukunci titi ma riring. ¹⁹Sa yarankge sa borok kor ge, a hang sa yisin kor numung a karabuk. ²⁰Sa ting, kukuru ka tankwasa ge; a yi gasa ma hukunci ka bing. ²¹nugu giring ma dak kang ma tityak numung. ²²Nu riphinik hang ka wa ma yii mbet, wa mbu, lijanu mawa yeer numung, ma binggu tama Yeso nu cun gu kwi yeer, gbum phe phar teh a tam won. ²³A ring ma ngaar nye fwet, ma wun, "Da yonung wa mwing Dauda guna? ²⁴Nugu Farisawa ma yisin wun na nugu ma wun, riphinik yong cun jun lijanu ma Bahalzabuba gum ma lejanu nung. ²⁵"Nugu Yeso phi kang nama, nugu wun, " gum ka gaphe phu te te hu-ph ma titi numung, sa rang geh, a phe ka ngar a hu. ²⁶Ka kajiri mbanak kajiri, gaphe yeer numung. Tika tere gum na rang? ²⁷Ka ma cunjun lijanu ma kukuk ma Ba'alzabul tama ne nu taka siak hen ma cunjun? Wa nyina nugu ba nu ma tam wa hen mok. ²⁸In ka mi cunjun lijanu ma Ruhu ma Num, hakika gum ma Num a be teh nyen. ²⁹Ti ka tere re rephinik, yin phe ma rina kukuk a kurgu bum kwa jiphiyan? Nyina nugu a bai ba te tiok kur gu bum. ³⁰A hang ka sawa taka mi ge a te huph taka mi, a hang ka sa munuk taka mi ge, a sereph me yang. ³¹Me wun wa hen mok yong ma gbanak gu riphinik ti numungang, ma kanu tigu Ruhu mai Tsarki vivi, ma sa gbanak wa ge. ³²A hang ka kasaku Mwing ma Riphinik ma gbanak kikasak na. A hang ka te gu Ruhu mai Tsarki kikasak masa gbanak gu kikasaknumung ge, yong taka tehyong biring. ³³Da ma harmak ikon magar, memar numung wa jem, da ma harmak ikon vivi, memar numung wa vivi. Ma phi ikon mangar mokmemar numung. ³⁴Hem mwimwing ma suswan, Ka he wa vivi buu he ti ka tere he wun hwen mangar? Wun neing nyi nung anyi wun. ³⁵Riphinik jek a kang numung nu werek ma bubum mangar, a kang ma riphinik vivi nu bubum vivi ma werek. ³⁶Nugu mi won wa hen nim tetam mok, a ring ma be tam nyiinyii nang hwen vivi ka ma wun. ³⁷I wun nyi nis nung cun anu wen ming da war nu, mok wuwun nyen nu ma be besh hen ³⁸Nugu malaman attaura bur, taka Farisawa ma mur ma wun gu Yeso, " mallam, wi mur wi phar hwen hang. ka phasi diring hwen ka wi phar yo nung. ³⁹Yeso mur wungu wun ba, i kaph vivi taka ma mur ma phar hwen hang. Amma ma sa phar hwen hang ge, ma phar hwen ma anabi Yunusa nu shuak. ⁴⁰Ka sham na ka Yunusa te nung nyi ma cwi shuruk nim tat sun tat, nyena nung Mwing

ma Riphinik te ni tat taka sun tat vwen ming.⁴¹ A ring Nineba ma rang nim tetam mok taka kaph yong nugu ma besh ba. Ka ma yisen wa'azi ma Yunusa nu tuba, nugu phar nang a hang ka geer Yunusa wa yong.⁴² Hin ma gum kudu wanak taka kaph ma ring yong a mbesh ba. A nee gbeng ma tehyong be yisen phiphing ma Sulaimanu, phar hang ka ger Sulaimanu wa yong.⁴³ Ka ruhu vivi ngaarak riphinik, a hadan bai ba yasak teh, ka cang, sa gbum teh geh cang.⁴⁴ Nu i wun, mi phen phi teh ka me neing; a phen be gbum phe youn ma ki sumukang eang zizerem.⁴⁵ Nu phen ba bing ruhohu kwiph nyinang, ka ma geer youang ma vivi, nu mbiring namang ma be cang tumu. Kasham ka riphinik na wainu geer ma kuu ang ma vivi. Nyina na cang kaph vivi yong.⁴⁶ Ka Yeso sa tam ba wun ma Num, hene taka tungwa numung ma be rang ngaan, ma yasak ka ma tam wun gere.⁴⁷ Nu a hang wun gu, "phar, iya nis taka ma tonok ma wi rang na ngaan, ma mur tam won taka nu."⁴⁸ Nu gu Yeso mur wun rina ka bingu won na, "wa ne nu wa yaa nang? Wama ne nu ma wa ma manga nang?"⁴⁹ Nu nar wok phasi almajirai numung a won, "phar, yaa wa yong taka ma manga nang."⁵⁰ Rina ka teh rwam ma Da na, kawa twang, nu wa manga nang daka sar nang ma yaanang ming.

13

¹Num na Yesu wurik pheebea chang gus ma nyi gung.²Ri gung ma dak gu ciciu, nu yin kwale kwale chan ming rin gung mbiring ma ran gus ma nyi gung.³Nu Yesu wun ba bubum dik-dik ma misalai. Wun, "Ri ma kukwar hang wurik ba ti rai wur beer.⁴Kasa phiri wur bor ma whakkan gus cween gugung, shushwer ma bi ma tang.⁵Wur bor ma whakkan te matar, ma sa gbun vwuin jijek ge wok-wok nanyana ma tirik sisar mok te ti wheratey.⁶Ka num ngan ma mir phit mok ma sawa ma nirii ge ma hor.⁷Wurbor ma whakkan tatiyok ming. Tiyok ma wanak a demae ting.⁸Wur bor ma hik whakkan vwuin mangar ming, ma mar phidin bor kasa mwang nyin ang, bor wuk-wuk kwiph, bor wuk-wuk tat.⁹Rina ka wa ma ti yiyiisin, yiisin.¹⁰Almajiran ma Yesu ma bii ma rphi gu dak ni ti afani ma misalai nu gbarab ba ring?"¹¹Yesu mur ba wun ba maki nawa hen cween ma phipheng bubum ma mulkin ma Num amma ba ma sa gbum ge,¹²Rina ka ma nagu jijek, wu gbum dik-dik. Amma rina ka sa wuying ge, ko when ka waying, ma war wok numu.¹³When dak mi ti afani ma misalai mi barag: ko da ma hpar gbak, gbak ma sa phaing ge, ko da yiisi gbak, ma sa phain ge. Hwen ka ma wun nyee ma anabi Ishaya.¹⁴Te nama, Ishaya ki win, ka wun," Gama ha yiisi gbak, ha saya phaing ge, ko ha phar gbak, ha saya phaing ge."¹⁵Muk kang ma ri bang ki dusun, kuma ma kuk titi, maki shishi yii nama, saboda masa phar te ma yii mana ge, ko ma yiisin ma tu nama, yi nama ge ma sa yisin ma tu nama ge, ma sa ko ma phaing ma kang nama, saboda ka tuba, mi yafi bang.¹⁶Amma mwarang wa yii nyin phar te, taka tu nyin ma yisin.¹⁷Giri, mi wun wa hen annabawa jijek ma tumu ka ma sun bi wun ma Num taka siyak Num ma kang Nyinang ma mur phan hwem ka he pharmasa gum, phar ge. Ma mur yiisin hwen ka yisin masa gum yiisin ge.¹⁸Rak na tu ma misalai ka a rima kukwar ka phiri wur.¹⁹Ka riphinik yiisin wun ma Num amma dusun guwa, jwa bii war hwen ka ma ki rai kan nama. Yo wa wur ka ma rai gus cween gugung.²⁰Na ka ma rai wheraite wa rina ka yiisin wun ma Num sa ma mwarang wok-wok nanyana.²¹Sa wa ma niring. Yeer numu ge tur-tur kang nu mu wa bwat nu shwak. Ka mak yau bii gu muk wun ma Num hu hu numu sasara.²²Wur ka phiri ma wasi wok ka tiyok ming, wa ka riphinik ka yisin wun ma Num amma bubum teng taka mumur sabar kpan wun kang numu. Sa mar ge.²³Na ka ma phiri wwin mangar min, wa riphinik ka yiisin wun phain yo nu mar ti phidin nyinang kai mwang nyinang, biin kai wuk-wuk kwiph biin sa kasa wuk tat gyar hwen ka ma rai.²⁴Yesu sa bing misali biin wun," mulkin ma Num wa tika riphinik ka rai wur mangar hai numu.²⁵Ka ran ma sa na ru, jwa bii bai ba rai tus hai alkama ming bai numu.²⁶Ka ma tirik ma ti nu tus ma tirik.²⁷Tiphin ma rima hai ma bii ma bi wun gu, "sa wa wur mangar nu nu rai hai nis ge?" Ti ka tere tus wa ming?²⁸Wun ba, "Jwa nu ti rwam yong." Tippi ma wun gu "Nu mur wu bai tunuk tus ang nga?"²⁹Rima hai wun awa. Muk ka maniya tunuk alkama ming ka ma mur tun tus.³⁰Ngarak ba ma ti gung giri, bii shar phak, mi wun ba taka phak ma yiiphik tun tus ma jiphi jiph jiph ma wishin yang nugu ma munuk alkama ma ba mgban.³¹Yesu sa phen ti anfani mai misalai gbarak ba wun, "mulkin Num wa tiphar phidin mustad ka riphinik rai hai numu.³²Wur yong ma kikyung ma wur mbring. ka ti gung geer ko-kun ka ma wa rosh tumu kuma bii ca kon ka shushwer ma dak tung niyak numu.³³Yesu sa wunba misali biin," Mulki ma Num wa titak yist ka hin ma seng taka bubuk ma flawa mudu tat har bii phuphun."³⁴Bubum yong mbring Yesu wun ba ri gung ma misalai. Ba hwen hang ka wun kasa ti anfani ma misalai ge.³⁵Yo wa hwen ka maki win nyee ma annabi ka wurik ka wun, "Mi gbarab ba ma misalai" Mi wunbubum ka wa didin-din tun ka Num ti teng.³⁶Yesu na arak ring, yinphe. Almajiraaima bii ti numu ma wun, "gbarab bari wun ma tus hai ma phang."³⁷Yesu mur, "Ri na ka rai wur mangar ma mwaing ma Riphinik."³⁸Hai wa teyong; wur mangar wa mumwaing numu. Tus ma wa mumwaing ma jwa.³⁹Rima jwa na ka rai, wa kriphing. Girbi na wa nim ka Yesu bi ma phu, taka girbi ma malaiku.⁴⁰Inda ka ma munuk tus ma dak kara ming, wa ka nanyana nu ma ti nim bibii ma Num.⁴¹Mwar Riphinik wa dak malaiku numu ma ba munuk bubum mbiring mulki numu ka dak ring ma kasan taka ri ka ma masak tey.⁴²Ma tak ba kara gu ming, tumunu ma kwinin taka huhok nyinang.⁴³Taka ti giri ma ngaansin ka num mulki ma Num Da nama. Nu ka nuwa tu, yiisin gu.⁴⁴Mulki ma Num wa tika sabar ka maki didin bas hai. Riphinik ka gbaam, didin na, phen phe ma murang bai ba raph hwen ka wa yin bii sa hai n.⁴⁵Gban gbin, mulki ma Num wa tika riphinik ka raph bum ka wa ma bun jijek.⁴⁶Ka gbum bum ganjung din, ba bai raph bubum numu mbiring bii sa.⁴⁷Mulki ma Num wa tika raga ka ma tur cwee nyi gung ming, ka ma tak, ma tur ko san gbak ming.⁴⁸Ka win, rima ti tisi cwee narphak bing ngaan. Ma chan ma sai mumagar ma wur tey nyinan, amma vivi numu ma nyishan.⁴⁹Bi chan ka yongani nim ti bi ma Yesu. Malaiku ma bi ma gaphi taka kajiri taka-taka ti giri.⁵⁰Ma tak ba kara gu ming ka ma kwinin ma huhok nyening.⁵¹He ki pheng bubum yo mbring npha?" Yesu rphi almajiranumu. Kuma ma mur "Yes."⁵²Yesu wun ba, malamai attura taka almajirai, "mulkin Na wa tika riphinik ka wa ma tung titi numu. Chunjun bum chichin takan muk sabar phiphayang numu."⁵³Bi shar ka Yesu ki kwanji misalai bang, ma

wanak teh na.⁵⁴ Yesu yin vwuin numu gbaraph ba rian shak nama. Mok na, ma ti mamaki ma wun, "Ra nen kiph ta ta ka hwen alajibi yong?"⁵⁵ Sa mwain ma kafinta nu wa yong ge? Sa hane nu ma phin mata ge? ⁵⁶Sa ma Yakubu, Yusufu, Saminu taka Yahuza ma mu-maka ga? Sa ma sarmu nu ma yong taka wir ge? Ba gbum ka bubum yo ta?⁵⁷ Ma kasak kang mok yo. Yesu wun ba, "Annabi ma sa phar gu wunaming phehi numu ga ta ka mor numu." ⁵⁸Sa ti bubum alajibi jike tumu ge mok ma sa gaskantan ge.

14

¹Lokaci na ka Hiridus gum yiisin wun titi ma Yesu. ²Riphi taka ti gu rwam, "Yo wa Yahaya rima baftisma, kiyer tuneng; ikoki ma ti rwam yeer numung." ³Hiridus ki tur Yahaya, jiphi gu, dak gu kurkuku mok Hirudiya, hin mamaga numung Filibus. ⁴Yahaya wun gu, sa jem ni kpang hin ma maga nis cheng hin nis ge." ⁵Hiridus mur dak ma mbeshak Yahaya, amma dirin ring mok ma kpan gu chang annabi namang. ⁶Ka nim buki ma- mar ma hiridus ti, dark wen ma Hirudus she-shi nye-nye ma ring, shi-shi numung hwarak gu kang. ⁷Nu ti gu alkawari, yisiku yo na gu ko shang ka riphi. ⁸Ka ki mur nye ma hene, wun, "Na mi titi Yahuda ka ti baptisma tare ming." ⁹Gum Hiridus ti gwan ma hweha kusii, mok yi-yisiko ki ti, dak ma gu nanyana. ¹⁰Dak ma bai kurkuku ma shi titi ma Yahaya. ¹¹Ma biin titi numung tare ming, ma na gu wen din, wen din kpang nagu hene wok. ¹²Almajirai numung ma bai, ma kpang kum numung ma ba ning. Ma kwanji nu, ma ba wun gu Yesu. ¹³Ka Yesu yiisin nyina, wurik kwale-kwale ming nu bai tee ka ba hang. Ring ma yiisin tee ka wa, ma siyak gu ma kiss. Ma neng biring. ¹⁴Yesu ba nyi-nyi nama, phar giri ma ti gu yeer-shwai. Na ba taka kwii-yeer sisasi. ¹⁵Ka yiyera ti, almajirai numung ma bii tee numung ma wun gu, "Tee yong wa bashai tee wu ti sun, ngarak ring yong ma ba yasak ber phe-phen ka ma wa huwit ma sa ma" ¹⁶Yesu wun ba, "Ba-bai nama sa ti anfani ge, naba neng ber ma yi." ¹⁷Ma wun gu, "Wu ma fufum tukung ma cwee phu nu swak." ¹⁸Yesu wun ba, "Bin mi nang yong." ¹⁹Yesu wun ba ring ma chang njongong ma tus. Kang fufum taka cwee, phar tee twang, kusii Num dak wok ming, shit, na ba almajirai numung ma na ba ring. ²⁰Ba mbiring nama, ma yi ma yiiir. Ma kur bur ka vak kai kpok wok da phu. ²¹Ring ka ma yii ber din, ma kai mwang shu-shuruk tukun, masa tam hin taka mar kikyem ming ge. ²²Wok-wok nanyina, Yesu wun ba almajirai numung, ma yin kwale-kwale ma bai wok nyinang, yosa wun ba ring ma ba nama. ²³Ka ki wun ring ma bana, baning kanbo tee, yi manjik. Ka tee ti sun, sa tur tumung yo kwa. ²⁴Yong, kwale-kwale ki kai cicu ma nyii, nu kwale-kwale ti wu hu mok mim taka rakumi ruwa ka ruphuk tee. ²⁵Ma bohimi, Yesu shin njongong ma nyii bai teh nama. ²⁶Ka almajirai phar gu ma sa-dirin gir ma wun wa, "Fatalwa numung," ma gbogorong nye mok di-dirin. ²⁷Yesu tam ba wun wun, "Kuk nang kang, sa dirin nang ge," ²⁸Nun, Bitrus mur wun gu, "Ugangeji, ka wa nu, dak mi ma mi shin njongong ma nyii mi bai tey nis." ²⁹Yesu wun gu, "Bai" Nu Bitrus wurik kwale-kwale ming shin njongong ma nyii bai ta Yesu. ³⁰Ka Bitrus phar mim sa waphuk tey, dirin, nu yiphik rining sa borok gor wun, "War mi, Ubangiji ne!" ³¹Nanyina, Yesu nar wok numung, tur Bitrus wun gu, "Nu rima bangaskiya bwat, sha dak nu yirsin?" ³²Ka Yesu taka Bitrus ma yin keale-kwale ming, nu mim rang. ³³Almajirai ka ma kwale-kwale ming ma nagu gum ma, "Giri, nu wa mwaing mi Num." ³⁴Ka ma yaye wok nyina, ma kai Jenisarata. ³⁵Ka ring ka ma tumung ma phar Yesu, ma dak ma ba wun ring ka kwara tumung ma bin taka kwii. ³⁶Ma kusi gu bok ma tanak nye-nye ma titara numung. Ba na ka tanak ma gum sisasi ma yeer mana.

15 ¹Nugu ma hang pharisawa taka zik a teh ma bih tama mwiing ma inum, ma neng Urushelima ma wun, ²"Sha dak taka saik and ma shuk kasak amok ma dattawa? Ma sa nyaph iwok bek mayi iber geh." ³Mwing ma Num wun ba wun, "Mok shang nung he kasak mok ma Inum he a bum ma mur nyin?" ⁴Inum a wun matanu ma yais na ba shuruk nama. Rina ka shinum ba cang a kui. ⁵He wun arina ka wungu rurwa da a Hene, "Shang nung me gbaam ateh nyin," ⁶Re yong sa mur na ba ma hene shuruk nama geh ai cuin yong he kpang wun ma Inum chaing kpitak mok ma ala'adunk. ⁷Hen wur vivi wa nyi na nung Ishaya wun iwun wunik i titi nyin wun, ⁸Kuko yong ma mur mi ma nyi nama shuruk a kang nama ma wa sising taka me. ⁹Masa bi ti wun nang kpak nyin mok masa tamba taka na ma wun ma ala'adu nama." ¹⁰Nu gu phin a reng jijek tenumung nu wunba, "Yising cang he phing." ¹¹Sa wa when ka yin nyi nung ka kasak ariphinik geh. Wa when ka wurik anyi ma riphinik nung sasak riphinik." ¹²Nugu taka saik gu mabi ma wun gu nu phing Farisawa ma ka sak a kang ma when ka ma yisin ah?" ¹³Mwing ma Inum wun, "When ka Ada nan Itwang a rai ahang sa shar ka tunuk geh. ¹⁴Nyarak banang shuak mawambet nung ma sa phin a tah geh, mbt sa shar ka kashi mbet geh, ma ba hu wish ming." ¹⁵Bitrus riphi mwing ma Inum nyaar diring wun yong we phing." ¹⁶Hen ka wa shin gereh he sa phaing ge ah? ¹⁷He sa phar i when ka he phar ka yin nyi ba inyik, ka na ba te living?" ¹⁸When ka wurik nyi neng nyi na nung wa when ka kasak riphink. ¹⁹Ba yong nung wa bu bum ka kasak arephinik. Yiyi maIwok phi phinik sa kasak riphinik geh." ²⁰Mwing ma Inum sa wun when tumung nung bai kwara ma taya taka sidon. ²¹Nu gu hin Bakana nyi hang bih teh nah, "Gbongoron ker wun abok temi when jek Ada Inum, mwing ma Dauda wenang wa mok mau ming taka imim phinik." ²²Mwing ma Inum sa wun when hanggeh. Taka saik ge ma wungu hin yong bai numung nu a tah wir nyi." ²³A mwing ma num wun ma sa dak ami tama a hen geh a phima Israila." ²⁴Nugu geh ba wur rumkis ting itom numung sa wun Adah Gum me mi ing." ²⁵Amur gu wun sa wa jek geh ma kpang iber ma mar bu bwat manaba wu wa geh." ²⁶A hin na "Wun a wa nyin, mar wuwa ma gbum mar iber ka nyishin ting." ²⁷Nugu mwing ma Num wun, "A hin du dak a kang nis wa shuruk. Nyarak ca wa kanu wun, wen numun iyer kwaman wok wok." ²⁸Mwing ma num nyarak a teh na bai hu whit ma Galile. Nu gu banin Igum teh ba can tumung. ²⁹Kpa ring gu hang ma be te numung ma bing gu kpuruk, mget yi, mbu, taka kwatakwa iyer ma gbum sisie yer. ³⁰Ka na nyi nah aring ma nga'asi nyi jijek ma when ka ma phar when ka makisi phar nugu ma siak Inum ma Israila. ³¹Mwing ma Inum phin taka saik wun ba aring gu yong ma timi yershuai mati inim a tattaka mi masa gbum iber geh ka

mi nyarak ba ma bai iyung ba yi ba icuin." ³³Taka saik gu ma wun ibur wa ka tah a teh yong ma sa reph when hang geh we tika tere?" ³⁴Mwing ma Inum wun ba wun he wa ma shang ying? fufom kwiph nyinang ma cwee bubuas kanying." ³⁵Mwing Num wum ba aring machaiting. ³⁶Nugu kpang fufom kwiph nyinang taka cwee kwa nyi bwat gu Ada Inum nugu ting bwat bwat naba taka siak gu nugu ma naba ring. ³⁷A ring ma yi a shar ba masa kwanji gah, ma kur kpichok a kpok kwiph nyi nang. ³⁸Ta kana ka ma yi mawa miring shuruk a ning arurong a hin taka mar masa tamba geh. ³⁹Nugu mwing ma num nyarak aring ma banama, a yin numung tirgi ming banumung Magadan.

16

¹Farisawa taka Sadukiyawa ma be teh mumak Yesu, ma wun gu fasi ba anam ma twang. ²Yesu wun ba, "ka yiyere tee, tee jeem, 'mok hen wun mor num saik." ³Ma hihimin hee wun, tee numu yaung sa jem gee, mok tee birin syak, 'Hee phen ka teh twan teh alama ma te ge. ⁴Teh vivi, tak yi bum ma ring, ma yasak alama, bes ma phi-ge, sama yunusa'a." Nang nyinang nu mwing ma Num ba numu. ⁵Almajirin Yesu ma bee daga wok nyinang ma be, mateh heer masa kpang kurasa ge. ⁶Yesu wun ba teh na swa, "Keph na yering ma yist ma. ⁷Almajiran ma yephik tam wun yeer nama, mariphi yeer nama, "Da wa mok ka weer tee heer ma gurasa'o." ⁸Yesu wa ma phing-ying, "Hen taka bangaskiya bwat, waaka mok shan heen tam wun yer nying wun we-sa bin gurasa geh?" ⁹Heen kii tee her ma phuphom tukun ka ring mering shuruk tukun ma yi masa kwanji ge kpok bining nu vak? ¹⁰Da phuphom kwiph nyinang ma ring mirem shuruk ning, kpok bining he kurr?" ¹¹Hee tika teeree, he ti heer phar sa'a mok ma gurasa nu mii tam wa heen wuun titi geh'a? Tee na swa keph na yeer mok yist Farisawa taka Sadukiyawa." ¹²Nugu keph ba ba kang, ma pheem wun Yesu sa tam mok ma gurasa geh, amma ma tee sua ma wuun ma farisawa taka ma Sadukiya. ¹³Yesu ba tee han phiin wun kaisariya Filibbi, Yesu rhiphi almajiran numu "Ring ma wuun nu wa mwing ma Num'a?" ¹⁴Bor, "Ma wuun wa Yahaya mai Baptisma; bor ma wun Iliya; bor ma wun Irmiya, ko nyinang ma annabawa." ¹⁵Yesu rifiba, "Heen wun ka mii wa nee?" ¹⁶Nuwa Saminu Bitrus wuun, nuu wa Yesu mwing ma Num, reing ma zor phiye." ¹⁷Yesu borok nyee wuun ba, nu Saminu Mwiing ma Yunusa, "Num dak wa nu albarka. Wuun yon ka nu wuun nyee twang sawa wun ma riphinik ma meek yeer gee. ¹⁸Mii phinu Peter, titar yoo ming mii mwaii shak nang. ¹⁹Mii nawanu nyinang gogashak shak tee, phee guun twang. Hweng ka hee hen jiphi yoon wa jijiphi goon, hweng ka hen phiphik yoon, wa phiphik goon tama Num." ²⁰Yesu wun ba almajirai numu bwabwasge masa wun gu han wun yoo wa Christigee. ²¹Yesu wun ba almajirai numu wa yoo ki bak kan yoo ba Jerusalem, yoo ba mak yau, wok ma shushuruk ma firistoci taka mallaman attaura, ma mak yoo yau yi, ma beshek yo, amma nim ma taat yoo wanak. ²²Peter phinek guu gus, goor gu yeer, "Mii kusai Num; bwabwas gee wuun yong sa chan nis gee." ²³Yesu harmak yi phar guu, wuun guu, "Nuwa shaidan, ba mii tee cweng! Nu cang miimi cwing huuhuu, mok nu sa dak kang bubum ma riphinik ger wa ma Num'a." ²⁴Yesu wun ba almajirai numu, wun nuu hang ka nu mur siak mi, hwa titinumo'a, kpang giciye siak mii. ²⁵Nu hang ka nu muur zor nis, nu sa gbum nzor nis ge, nu hwang zor nis mok mi nu gbum. ²⁶Mwarang nis waka shang kanu gbum ting, yoong biring, nu sa gbum nzor nis geh, nu saning zor nis ma shan?" ²⁷Mwing ma Num, wee bee guum gum ma da numu goom taka malaikun numu, nee gbaak ma phan gu mok ma wram ka teh. ²⁸Heen bor, masa kwui ge, ma phar beebe ma Yesu."

17

¹Nim kwiph hadan Yesu phin Bitrus, Yakubu, taka Yahaya manga numung bom ba gon gu maring matar ba yeer nama. ²Nugu kamanni numag har met, tom numag ngaansi. ³Nugu Musa ma Iliya ma bee masa tam wun giri. ⁴Bitrus wun gu Yesu, "Da jem ka me wa yong me mur tah tashak guda tat nyinna cinag nes, nyinna ma Musa taka ma Iliya." ⁵Sa tam wun, na nung jung jum nin shi shiba nung kor wun bee jum nin ngan si ming sa wun yong wa mwing nang ka memur, ka me dak kang nang yisin gunang." ⁶Nugu almajirai ma yisin nyinna ma nangtig tom ma ten gu mok na dak dirinn tur ba. ⁷Yesu bee tanak ba wun ba, wanak nann." ⁸Nugu ma borok yii masaphar hang ge Yesu nung kwa numg. ⁹ka masa sir gon ma matar Yesu wun ba sa wun gu nang han wun yong ge sai nim ka mwing riphinik wanak tunweng." ¹⁰Almajirai ma rhiphi gu, "Wa nyinaa nung nu sun dak Iliya bee ny-nyin?" ¹¹Yesu wun ba Iliya wu bee ti phinik bubum biring. ¹²Me wun wa hen Iliya ki sun bee he sa phing gu ge. Nung he tigunang hwen ka kang nyen mur nyinaa nung mwing riphini mak yawo wok namang." ¹³Nu gu almajiran nu mung ma phaing tam wun titi ma Yahaya ma Baftisma nung. ¹⁴Ba teh mu munuk tit riphinik hang bee wur gu rum kis ting sa wun gu, ¹⁵"Da phar titasi ma muring nang kwui ku kwaakan nagu mak yau jijeck rika hu kara ko nyimi. ¹⁶Me beng gu ta almajiran nes sa gbaan ku kwa ma ge." ¹⁷Yesu wun, "Hen taka didakang buwsing har nimita nung me cang taka hen? Nim ta nung me turkang taka hen ba bing gunag." ¹⁸Yesu Num gure gu yar nugu alanu wurik yeer ma mwing ding gbaam sisiyi. ¹⁹Almajiran ma rhiphi Yesu dididin, "Mak shang wu sa phing gbanak gu geh?" ²⁰Yesu wun ba, mok tutur kang nyen wa buwas nung. Me wun wa hen ka tutur kang nyen ciang tika phidin kwen he wun gu matar wanak ba teh hang wu caing nyna kuma ba hwen hang ka ger hen ti. ²¹"Wur rwam yong mur majik taka shi shiring nyi. ²²Ma sa caing Galili, Yesu wun ba almajiran numag, "Ma reph mag rephinik wok ma ring, ²³ma mgbeshek gu, nim ma tat wanak." Nu gu caing ba almajiran hwen tatasi jijeck. ²⁴Ma ba Kafarnahum, ring taka se haraji ma sa gaphi shekel ma rephi Bitrus ring ma gbaraph nyen mur na ba ring kpauk shekel ma haraji ye?" ²⁵Wun ba, "Iyi." nugu Bitrus ba phi, Yesu wun gu wa saang nu wa tatam kang nes saminu? Gu gum ma teeh yong ma se ganjung tama tak rwam nang da wa ta kuko nung?" ²⁶Bitrus wun gu wa tama koku, "Yesu wun ba nugu ma kpang ba taka tetikin namg ba nugu ma kpang ba taka tetikin namg tiphi a." ²⁷Wu sa dak taka se gajunju ma hu cwen ma Nun, ba song ba dak kugiya, cwee ka nu sun tur, buruk nyee numg nu cun shekel nu bee naba taka se ganju nang taka nes."

18

¹mwa-mwash almajira ma bii ta Yesu ma wun gu, "Ne can suruk mulki nis ming?" ²Yesu phiin mwəing kyen ka wa ciciu nama ³wun, "Giri mi wun wa hen, sa riphinik can ka mar kikyen, sa wa yin mulki ma Num ge. ⁴ko ne ka sirbik titi numung ka mwaing kyen can suruk mulki ma Num. ⁵Kone ka se mwa kyen ka wa wun se mi. ⁶Amma ko ne ka dak mwaing kyen yong ka badagaskiya hu, jem ka ma sa mar ⁷Makyau nyin ma tehyong ka ma dak reing ma hu cuin ma Ada Num. Wa nyina nung, tih mock ma rwam ma kajiri. Makyau ma ma nu rina ka bi cuin niss. ⁸Ka wok niss da kiss nis dak nu hu shiang nu taka ang. Gerr wa nu jek ka nu yin kara ming ma wok phu taka yin tama Da ma wok nyinang. ⁹Ka yi niss dak nu hu cun yi nyinang ang nu yin ta ma Ada, kanu yin kara ma yi phu. ¹⁰Sa dak mar bubwas yong ma hu mok nu geh. Sa phar ba wun ma wa kikang geh, Num mur ba. Maneku ma mur ba. ¹¹Mwing ma Num bi bi war taka yong ka ma ki kasan. ¹²Ka riphinik wa ma tumuking, mwa bwās nyinang hang wuri teh. Nanimaring na ma cang ba yasak nyinang na ka wuri teh bek kang numung sisei. ¹³Ka ba gbum gire me wun wa hen, ti mwarang ka gbum nyinang na. ¹⁴Wa kana Da ner sa mur hang wuri teh geh. ¹⁵Ka monok kask wa kang, ba nu ba ca hen phu ma kang sisisei. Ka yisin nu, nu bing gu cwin jek. ¹⁶Ka sa yisin nu geh, yasak riphinik phu da tat he bai. ¹⁷Ka hua yiasin hen, he ba wun ta ma shak. Ka hwa yisin shak, kpan gu sa wa rima Num geh. ¹⁸Gere mi wun wa hen. Hwen ka he jiphi ting yong wa jijiphi tuang. Hwen ka he phiphik yong wa phi-phiphik tuang. ¹⁹Ka riphinik phu ma wun wun nyi nyinang chang, ka ma kwisi Ada yisin. ²⁰Teh ka ring ma cang ma kang zizerem nyinang ma kwisi me, me yisin mi tih bah. ²¹Nung Bitrus be wun gu mwing ma Num ki sa bining nung ka manga nang kasak me kang kisa kwiph nyinang? ²²Mwing ma Num wungu, "mi wun wun wa hen kasa kwiph nyinang, ma ma ger nyinang. ²³Kana nyina me wun wa hen, ci-cang twang wa ka gum hang ka mur tam sabar numung ka wa wok ma taka wram numung. ²⁴Ka yiphik tam ma bing gu hang ming ka siak gu ganjung miring wuk. ²⁵Sa wa ma hwen phphan geh, rima phi numung wun ma reph gu taka huma mar ming ma hwen ka wa numung ming. ²⁶Tiphi na hu ting mi yi kwisi abok abok mi phan wa hwen ka mi seh teh nis. ²⁷Rima phi numung wun me ngharak wa, ba nis. ²⁸Kama ngharak gu, bgum tungwa ka siak gu mbon bwasing dinary mwa bwās nyinang, phabak gu kor titara phan me mbon nang. ²⁹Manga numung tiphi kusi gu abok me phan wahwen ka me yi wa. ³⁰Rima ku na ka rima phi nama wungu ba nis, hua yisin ku kwing ma tungwa ang, ma ba mgbeng gu tuh gegashak sa phan gu geh, ca tumung. ³¹Ma tungwa ma phar hwen ka rina tih, ma ba wungu shuruk nama. ³²Rima phi numung phin gu, wun, 'nu wa re vivi hwana, me ngharak wa nu, nu phen nu jiphi tonok mbou mbou. ³³Sa jem ka nu phasi gu tonok kang sisie ka mi tih wa nu geh? ³⁴Rima phi numung ti bwān ma hwen ka rina ti gu manga, ma dak gu phan, mak gu yau yi fwet. ³⁵Wa ka na nyina Ada ka wa twang tih wa hen hwen ka he ti ba ma tonok.

19

¹Ka mwing ma Num kwanji wun nugu nyarak Galili, nu bai duir ma yahudiya, wok nyinang, wok nyinang ma nyi gung Urdun. ²Ring jijek ma siak gu tumung, cun cun ring kui ang tumung. ³Farisawa ma beh tumung ma mumak gu wun jem riphinik gbanak hin numung ka gbum gu ma hwen hang ah? ⁴He satam hwen ka Num tih rurong ma hin? ⁵Yo ka tiba wun riphinik nyarak rurwa ma hene ma ca phu phu geh? ⁶Ma sawa phu geh wa nyi nang? hwen ka Num dus hang sa shar gaphik geh. ⁷Nu ma wungu sha dak Musa wun we shi ba yishi ma ba nama? ⁸Nu wumba "mok kukuk titi nyin nung dak Musa mur wa hen kuku sawa nyina geh? ⁹Me wun wa hen, rina ka gbanak himu, ka sawa mok ma mwan geh, ka phu kpa hin bing yoma mwan ma hin ma hang. Rina ka kpa hin ma hang yoma ti mwan ma hin ma hang. ¹⁰Ma wungu wa kana riphinik, sa shar ka kpa hin geh. ¹¹Mwing ma Num wun sawa mbiring nung ma seh wun yong geh taka na ka Daa Num mur ma yisin mayin. ¹²Num tih takana kama wa kwak, bur ma ti yeer nama, bur ma tih mok yi yin tama Daa Num. arina tu yi yisin yisin rima kukashi kashi wun ka mi wun wa hen. ¹³Nugu ma bingu mar bubwas dak ba wok yeer ma gbum hwen jek te numung nyi ba manji maru rwa ma shak ba'ang. ¹⁴Mwing ma Num wun ba sa shak ba aang gehnyarak ba nang ma bi tenang phi ma Daa wa be nama. ¹⁵Dasak ba titi nu nyarak teh na. ¹⁶Nung hang be te numung mari rhiphi Daa wa ma shang nung nu teh me yi phi ma Daa twang? ¹⁷Mwing ma Num rhiphi sha dak nu rhiphi hwen ka wa jek? daa kwa numung wa re mangar, kanu mur yin tama Daa siak mur nu mung? ¹⁸Riphinik na wungu wa ma shang ma shang? Wungu sati tiok geh, sa siak hin geh sa phak geh. ¹⁹Na ba ma tanu taka ma yanis shuruk nama mur temuk nis ka yeer nis. ²⁰Mwing kaph na wun me ti na mbiring sha sa sik nu? ²¹Kanu mur wunik mbiring bai nuba reph hwen ka nu waing, nu naba taka yasak nu gbum tama Daa Num fwet. Nugu nu bi nu bi siak mi. ²²Ka mwi'kaph na yisin hwen ka mwing ma Num wun, nubg phin phi na ka phinik mok ma sabar numung. ²³Mwing ma Num wun ba taka siak gu rima sabar phu geh yin tama Da'a nir twang. ²⁴Me sa phen wun wa hen, can gu zingit swa yin buk ma tiok ka rima sabar yin tama Daa nir twang. Me sa phen wun wa hen, can gu zimgit swa yin bukma tiok ka rima sabar yin tama Daa. ²⁵Taka siak gu ma yisin na nung ma ngaa sin yi, ne shar ka yin twang tama Daa? ²⁶Mwing ma Num phar ba ti tasi wun ba tama riphinik sati geh tama Daa wa titi nung. ²⁷Nung Bitrus wun we nyarak hwen jur nir we siak nu, we gbum shang? ²⁸Mwing ma Num wun ba, "Giri me wun wa hen hen ka he siak me, mumur phiyang, nim be be ma mwing ma Num ba can gum numung ming hen ma he ba cang gum ma ring wuk wurik phu he sa tamba mok mur wuk mur wurik phu na. ²⁹Rina ka nyarak phi, matum gwa mar rurong, mwen hin, maya mada mar, mwen hin ma hai ing mok mi, gbum suk gum ma suk, gbum cicang tama Daa. ³⁰Jijek ka mawa nyi nyi kuu, yong nyining ma cang me sun. Jijek kamaw mi sun ma ba nyi nyin.

20

¹"Phi ma Da wa tika rima hai hang, wanak ma hihimin yasak tak rwam ka ma tee gu rwam hai. ²Ma kwanji tam weere dinari nyinang nii nim, wun ba ma bai hai. ³Bayan hour tat sa phar tak rwam hang masa ran, ba hween tite wun, 'Ba be ti na rwam. ⁴Hai nang, 'Duk hwen ka jem me phan wa hen taka rwam phiyan masa ba hai. ⁵Sa wurik ba yar hour kweph sa kur taka rwam, ba hai ya kuma sake fita sa'a ta tara. ⁶Sa wufik bayan hour wuuk dak nyinang, sa phar tah rwam masa rang, when titi wuun ba, he rai yong tie ma phar buu-u?' ⁷"Taka na ma wun hwen tit sag, da nu wa ma rwam titing, he saik a me ah, hai tee rwam. ⁸Ma yi yere phin shuruk ma taka rwam wun ba ma be yo be phan tak rwam daga ka ma yi phik ma yi yere har ban titi ma tak har ma taka hihiming. ⁹"Tak na kama yi phik rwam ma yi ye-re, ma phan ba ganju har mriring. ¹⁰Tak kuu ka ma bee hai ma hihiming masa dak kang ma phan ba geer taka yiyere. A ku na ma tam mgbumbur wun sa wa ka na we ti rwam geh. ¹²Wer ka we make iyau we kpa rwam ba nyii nang taka bee mii sun neer. ma hihiming num bwar yeer nir wet ba ma yi yere. ¹³"Rina ma wram wun a mwan me sa kasak mok, geh ganjun ka we tam -nyi hai nung me phan a hen ka nu sa wa phan nyiinang nuu wee jib phii yee gee,a? ¹⁴Sai nang hwen ka me nawa hen ba nang wa hwen ka we tam nung taka hi himing taka yi yere we tam nyi bek. Me phar ka nang me na ba. ¹⁵A wa hwen nung me ti hwen ko ka nang mur. Da wa huph nung he ti ma mi nang oh? ¹⁶Wa kana ku ma ca sun, sun ma ca nyi nyi ma phiin reing dik-dik, tak ji jek jwak nung. ¹⁷Yesu sa bai a Jurusalem, cung almajiran wuk-dak phu wun ba cuing, ¹⁸"Wee ba yon Jerusalem maba reph mwing ri-phi-nik tama shu-shupruk ma firstoci taka zi-zik-tee ma she gu hukunci kukwi ¹⁹ma ba kang me ma naba rieng ma has me, ma wu-rup-me, ma kuma giciye me, Amma nim ma tat mii wanak, ²⁰Nugu hene ma mumwing ma Zabadi beh ta ma Yesu ta kama sha wur rum ki ting kusee Yesu alfarma. ²¹Yesu wun gu nu mur mee tee wa shan?" Hin din wuun gu Yesu mii kusi nu na ba mumwing na tah ci-chang gon, wok yi-yi ma Num. ²²Yesu wuun ba hee sa phiing hwen ka he kuseh gee 'a' heh iya wu koko ka mii bee wuu 'a'? a weh mur. ²³Yesu wun ba, aa he wuu--Amma ci-cang wok yii-yii-taka wok-me-ne wa rwam ma Da nang. ²⁴Almajiran ba wuuk na kama yii-sin-matee bwaang tama mumwing ba-na. ²⁵Yesu phin ba, wun ba shu-shu-ruk ma rii-reing ma manji gu-gum, shu-shu-ru ma gari ma phasi ba iko. ²⁶Sa jem ka heh teh na-ge, riphinik ka mur cang shuruk sai de mek tii-ti ting, ²⁷nu-ka nu-mur nyi-na sai cang ri-ma di de-mek tii-ting, heh ²⁸phar mwing ma Num sa beh mok heh na-gu shu-ruk ge. Tak zor nu-mu mok ri-ring. ²⁹ma wu-rik ma bai Yariko, rii-ring dik-dik ma saik gu. ³⁰Ma phar taka mbot yiphuu ma-sa cang cuing tak mber yi ma yi-sin beh be ma Yesu, ma borok kor ma wuu ya ubangiji mwing ma Dauda, teepba weer jinkai. ³¹Giring ma gor ba yeer, cang na sha'u ma-phen-ma-ger borok kor-ing ma-wung mwing ma Dauda teh ba-wer jinkai. ³²Yesu ran cik dak ma phin-ba, he mur-mi teh wa hen shang?" ³³Bok-bo-rok ba-weer yii shwak. ³⁴Ma te-gu Yesu yeer shui, ta-nak ba yii wok-wok naa-nyi-na ma phar-tee, ma saik Yesu.

21

¹Yesu taka alamajire numung. Ma sa be hu huit ma Urushalima. Nugu ma be Betafaji matar Olives, nugu Yesu dak almajira phu. ²Wun ba wun, "Bai nang kauye ka wa na nyi-nyi nyin, he phar hin Jeke hang ka maki wur gu titara mumangar yeer. He phiphik, he be me nang. ³"Ka hang wun wa hen hwen hang ma na. Nugu he wun. "Ubangiji nu wun we bangai Rina dak hai hen he bi me nang sar nyina. ⁴Mati na mok ma wunik wun ma anabi wun. ⁵"Wun guna wen Sihiyona, phar gurn nis wu bi na te nis. wa riphinik jek nung, ka wi bina njongong bina njorong ma niim. Jeke, ka ma ki Sunuik gu yeer ang. ⁶Nugu almajire numung ma bai maba ti hwen ha wun ba mabati. ⁷Ma bing damus ma titara yeer nugu ma wusi titara nama njorong. Yesu nugu Yesu cang njorong. ⁸Re jijek ma sa wusi titara nama cucuin. Bor ma shiit yi shi ku kon ming ma sa wusi cuin. ⁹Kpa ring ka mawa nyi nyi numung taka taka rina ka mawa sun numung. Masa gbankorong kor masa wun "Hossana ga mwing ma Dauda! Rima albarka nu wa yo ka be tiak ma Ubangiji. Hossana ga Ubangiji. ¹⁰Ka Yesu yin Urushelima nugu ring ma win birni ma sa wun. "Wa ne nung wa yong?" ¹¹Nu gu ring ma amsa wun. "Yo nung wa Yesu annabi, daga Nazarath ma Galili. ¹²Nugu Yesu yin Shak. Nugu gbanak ta ka na ka ma sa rephe taka si sise bunu a Shak. Nugu birkice tebur mataka rephe bum taka taka saning ganjun taka kujeru ma taka rephe mwanu vueng. ¹³Wun ba, "wa zizik ma phin phinang phi ma addu'a amma he kpang ca te ma taka tiyok. ¹⁴Nugu taka mbet yi taka taka gburuk ma bi tenumung shak gbanak ba kui namang. ¹⁵Nugu shushuruk ma firstoci taka malamai ataura ma pher bubum ma ngngaar nyi ka ti. Nugu ma yisen mar bubwas masa gbongorok kor shak ma sa wun. "Hossana ga mwing ma Dauda."Nugu ma ti bwan. ¹⁶Ma wungu, nu yisin hwen ka reing ma sa wun ah? Yeso wun ba "wa nyiina amma he sa taba tam ah, daga nyi ma mar bubwas taka man vin nu dak mwarang". ¹⁷Nugu Yeso nghaarak ba, nugu wurik birni ding nugu ma ba Batamiya ba na tumung. ¹⁸Yi-nghan ma hihiming sa phen birnin nugu yung tigu. ¹⁹Nugu phar sisin kon ma hurum cum gugung. Yo ba tumung sa gbuum mumar ming geh. Yishi nu shuak, nugu wun gu hurum naa wun, "sa tor mar geh har abada." Nugu wok-wok nim na kon naa horr. ²⁰Ka almajirai ma phar nyina nugu ma nghaar nyi ma wun "tika tereh kon yong horr wok-wok"? ²¹Yeso mur wun ba wun. "Hakika me wun wa hen, ka he wa ma didak kang, ka he wa-ing he sa ti shaka geh, hwen ka he wun ka mi wungu kon yong nung he ti geh, har he wungu gonteh yong 'cun yeer niss nu hwu teku ming' kananyina wu faru. ²²Ko shangbak ka he kusi manjik ming, ka he dak kang, he gbuum. ²³Ka Yeso yin haikali. Nugu shushuruk ma Firstoci taka shushuruk m gari, ma be ma gbuum gu. Ka sa gbaraph ba, ma wun "wa ama iko ma ne nu sa ti bubum yong"? ²⁴Yeso mur ba wun, "mi wa ma ririphe nyinang ka mi riphe hen. Ka he wun me, me wun wa hen ma iko ma shang da wa ma ne nung mi sa ti bubum ba yong. ²⁵Taa nung baftisma ma Yahaya ne-ing? Neing twang nung da taa reing?" Nugu ma ti shawara yeer namag, ma wun, "ka we wun neing twang, wu riphe weer wun shang dak we sa dak kang ma yo geh? ²⁶Amma ka we wun neing taa rephinik, we diren reing mok ma phing Yahaya wa annabi nung." ²⁷Nugu ma mur gu Yeso ma wun "we sa phing geh." Gi yo wun ba, " mi sa wun wa hen wun ma iko ma ne nung mi ti bubum yong

geh.²⁸ Amma shang nung he tam kang? Hang wa ma mwing phu. Bai ta ma mwing shuruk nung wungu, "mwing bai numu ba ti rwam hai nang."²⁹ Mwing mur wun 'mi sa bai geh', amma phen harmak kang numung phen bai.³⁰ Nugu kuko naa ba ta mwing numu ma phu nu wungu wun ka yo wun gu manga shuruk numung. mwing naa mur me bai, amma phen sa bai geh.³¹ Wa ne mwing nu ti hwen ha rurwa nama mur? Ma wun wa mwing shuruk. Yeso wun ba. "Hakika mi wun wa hen taka se haraji taka hin kpitiak ba ma sun hen yin Gugum ma Num".³² Yahaya bi wa hen cwin amadaki he sa gaskanta gu geh, yayin da taka sese haraji taka hin kpitiak ma gaskanta gu. Hen kuma he phar hwen ka shin, amma he sa tuba daga baya ge he sa gaskanta geh.³³ Yisin na misali hang. Ma ti riphinik hang, yo wa ma hai-ing. Yo rai beer hai na, kerphek ma kon, nugu phukur fong ma mumar kon inabi ka ma phirit mumar numung. Nugu phen mwai phi hang phi twang ka rima ki phi phina. Nugu naba haya ma hai na, ba ma hang ka ma sa kwarr, nugu ba numung vwin hang ming.³⁴ Teh shar ka mar, nugu dak maa hang wun ma ba seh gu hwen ka hai numung tih.³⁵ Taka rwam na ma tur ba, ma jur nyinang, ma mbeshek nyinang gi ma sangar nyinang ma matar.³⁶ Nugu rima hai phen dak ma hang, ka ma ger taka kuu na'ang. taka hai na masa ti ka taku ku na gbi-gbing.³⁷ Nugu rima hai na, tusuk shua numung, wun, 'ma phar mwing nang masa ti gu vivi geh'.³⁸ Ka taka rwam na ma phar mwing numung, nugu ma sa tam yeer namag. Yong nung wa mwing numung, be nang we mbeshek gu hai phen ca neer.³⁹ Nugu ma kpa mwing na, ma tak gu nghan ma mbeshek gu.⁴⁰ ka rima hai na be, wu be ti tereh ma taka ti rwam hai numung naa? ⁴¹Ma wungu, "Wu ti ba kuko vivi naa mbembeshek vivi, gi wu kpa hai na na ba ma hang, ka ma nugu hwen ka wa gu numung."⁴² Yeso wun ba, "he kisi taba tam nassi, 'matar ka taka mwai tung ma hwang-ang, yo nu a matar mangar. Yong wa daga tama Num, wa hwen nyi ngar nyi nung'?"⁴³ Mok na mi wun wa hen, ma seh gugum ma Num teh nyin ma naba aluma hang, ka ma bada amfani numung.⁴⁴ Duk rina ka hu matar na ming sarsan. Amma rina ka matar hu gu titi, mwashak gu-ang huin huin."⁴⁵ Shushuruk ma Fristoci taka Farisawa ma yisin misali na nugu, ma phing wu tam taka ba nung.⁴⁶ Nugu ma syak ma tur gu, nugu ma dirin reing mok ma reing ma kpang gu annabi.

22

¹Yesu phen wun ba wun ma misalai ming.² Mulki ma Num wa tika gum hang ka shir ya gun mwain numu buki aure.³ Dak taka kephi gun ma phin taka wanda ka maki gayaci ba ma bii ti buki, amma ma hwa bii.⁴ Gbi gbiin, gum sa dak ta ka kephi gu bur ma bai ma wun ba, taka wanda miki gayaci ba, "Phar miki shirya beer ko. Maki pher random su-suruk taka randon kap, bai ko sang kpak wa yong. Bai yii nan beer buki din."⁵ Amma ma hwan bii ma bai cucween mana. Nyinan bai hai numu ma phu bai titi kasuwa numa.⁶ Ma tur taka keph gum ma jur, mahasban ma mbeshek bana.⁷ Gum ti bwana tusuk taka jijiph nyii ma bai ma mbeshek taka ma phana ka mambeshek taka keph gum, ma wishi bah gari nama mbring.⁸ Wun taka kephi gu, "Maki kwanji shiri ma aure din, amma wanda ka miki gayaci ba masa cacanta ge."⁹ Banang, phin na rain ko ta gbak ma bi ti buki aure din wanda ka ha kukon ba.¹⁰ Taka kephi gum ma wurik ma ba bing rain babuu ka ma kukon, taka vivi taka jek. Tey buki win ma gayatatu.¹¹ Amma ka gum yin haming phar gayatatu, phar kuko ka sa suruk titara ma buki ge.¹² Gum riphi gun, 'Mwan, ni ti tere bii yong kwa tira ma buki yeer sin?' Amma kuko din sa iya wun hwen hang ge.¹³ Nu gum won ba taka keph gum, 'Jiphi na kuko yong wok taka kiss ma ba tak suun tee ka kwining taka nu-nuph nyeenang.'¹⁴ Phin rai jijek, amma bwaa nu ma mur."¹⁵ Nugu Farisawa ma dus nyee, ma yasak cwee. Ka ma tur Yesu hwenka wun.¹⁶ Ma tusuk gun almajira nama taka ma Hirudiyawa. Ma wun gu Yesu, "Mala, wu phaing nuwa rai ma giri, kuma nu gbarab cween ma Num ma giri. Nu sa kula ma ra'ayi ma hang ge, kuma nu sa phasi mu-mur titi ge."¹⁷ Wun barain, hwen ka wa kang nis? Wa hwen jek ne phar haraji ko sa jek ge?"¹⁸ Amma Yesu phaing vivi ka ma yin kang wun, "Mok shan ha jii mi, hen taka vivi?"¹⁹ Phasi minan kobo ma haraji." Nu ma bing gu kobo, sule nyinang.²⁰ Yesu riphi ba, "Wur taka tiyak ma ne wa yong?"²¹ Ma mur gu, "Ma Kaisar." Nu Yesu wun ba, "Na gun nan Kaisar hwen ka wa numu, na gu nan Num hwen ka wa ma Num."²² Ka ma yiisin ka nanyina, ma ti mamaki. Nu ma ngarak gu ma nama²³ Nim na, Sadukiyawa hang, ka ma wun ba wu-wanak ma matatu ma bii ta Num. Ma riphi gun,²⁴ Mala, Musa wun, 'Kariphinik kwei sa ma mu-wmaing ge, maga numu kpang hin numu gbum gu mu-mwaing.'²⁵ Akwai mu-maga kwiph nyina. Kuu nama kpa hin bii kwei sa gaam mumwaing ge. Ngarak gu maga bwaa hin din.²⁶ Maga ma phu ti ka nanyina, ma tak nama bii kerphik kai na kwiph nyina nama.²⁷ Kwajin ba yeer mbirin, hin din bii kwei.²⁸ Nim bi-bi ma Num, "hin ma ne ma wun wen wa ciki mu-maga kwiph nyina na? Ma kwan hin din ba mbirin nama."²⁹ Amma Yesu mur ba wun, "Ha ti kuskuri mok ka ha sa pheng wun ma Num taka iko numa ge."³⁰ Nim wu-wanak ma ku-kwei, ba ku-kpang hin ko na-na ba hin. Ma chan tika mala'iko twan."³¹ Amma, titi ma wu-wanak ma ku-kwei, ha sa tam hwen ka Num wun wa hen ge? wun,³² Mi wa num ma sa Num ma ku-kwei ge, amma ma taka nzor."³³ Ka rai gung ma yiisin yong, ma ti mamaki ma bgo-gbarab numu."³⁴ In da ka Farisawa ma yiisin Yesu kure Sadukiyawa, ma munuk yeer mana tey nyinan.³⁵ Nyinan na ma ri ma phi-phaing doka, riphi Yesu, sa mur jin gu-³⁶ "Mala, ta nu wa doka gi-gar?"³⁷ Yesu wun gu, "Mur Num nis ma kan nis mbring, ma nzor mbiring taka tunani nis mbiring."³⁸ Yong nu wa doka ku, kuma wa gi-gair.³⁹ Doka ma phu- 'mur teimak nis tika titi s.'⁴⁰ Dokoki mbiring taka annabawa gum doka nama dokoki yong phu."⁴¹ Ka Farasawa munuk yeer tey nyinan, Yesu riphi ba.⁴² "Wa shan nu ha tamkang titi ma mwa num? Wa mwaing mane?"⁴³ Ma mur gu, "Wa mwa Dauda."⁴⁴ Yesu wu ba, "Ti tera Dauda phin gu ruhu mingNum, wun,⁴⁵ Num wun gu Num na, chang wok nyi-nyinang sa mi dak mwan hop nis teng?"⁴⁶ Ka Dauda tumu phin gu mwaing ma Num 'Num,' tika tere chan mwa Dauda?"⁴⁷ BA hang ka iya mur gu, ne ma na, ba hana ka riphi gu kuma.

23

¹Yeso tam ba rii gung taka almajiran namug.² Wun ba taka zizik teh taka Farisawa taka cang teh cacang ma musa.³ Hwen ka ma dak hen he ti, tinag bubum di he phar yeering. sa gbarap nang wur bubum nama ka ma ti ge. Ma wun; Wunma

nyee nung masa ti ka nama geh. Ma wun; wun ma nyee nung masa ti ka nama geh.⁴Ma dak ba bum ring ka ba ma sa phing kpang ge. ⁵Ma ti namag hwen ma phaphar ma yii nung sa kang ge. Ma tisi titara ma juhu ween ma Num kaway ma dokaki ama babukiyaya. Ma ger mur teh manga, phi buki kasuwa taka Shak. Masok bum mimangar yeer ma dak dokoki ka masa phing siak geh.⁶Mager mur teh mangar, phi buki, kasuwa taka shak. ⁷Ma mur wun nyee manger kasuwa taka, phing ba taka gbarab.⁸Ba sai ma phing hen taka gbarab ge, hen biring he wa me manga. ⁹Sa phing hang teh yong wun da ge, he wa ma nyinang ka wa twang. ¹⁰Masa phin hen taka gbaraph nyinang, yo wa mwing ma Num. ¹¹Shuruk nyinang cang tephi ko mwabwas nyin. ¹²Ring na ka kpang titi twang wu swi, ring na ka demek titi ting ma kpang gu tuwang. ¹³Kaito nyin taka zizik taka farisawa, hen ring ving he shak ring yin a he sa yin ge. ¹⁴Kaito nyin hen taka zizik taka farisawa. He bgbeshk hin yawu titi. ¹⁵Kaito nyin taka zizik taka farisawa hen ring ving he shing he yasak ring he be cwan ka ma bee yi kara tika hen. ¹⁶Kaito nyin hen shushuruk daka yii nyin wa mbet hen phasi ba ring cwin vivi. ¹⁷Hen mbet mbumbu shang nung shuruk wa zinariya da wa teh yiyi manjik ka nyaph zinazriya?¹⁸Riphinik yisi ku mateh yiyi mangik, sa hwen hang ge, amma hwen ka he yiyi ku ma phiphinik ka Num nawa. ¹⁹hen kuu ko baiko ma riphinik yiseku turguphin titi nes. hen sheshuruk taka mbet yii ta nung gershuruk? baiko da phiphing a Daa wa teh yiyi manjik ka dak phiphing zerem?²⁰ ka nu yisi kuu ma teh yiyi manjik, nu yisi kuu ma bubum ka wa twang mbring. ²¹Nu ka nu yisi kuu ma teh yiyi manjik, nu yisi ku ma riphinik ka cang twang nung. ²²Nu ka nu yisi ku ma teh twang nu yisi kuu ma teh ca cang ma Num, ka cang gon nung. ²³Kaiton nyin Farisawa taka, taka zizik, ring vivi! He bing zakka doddoya, taka nwen pinik taka lamsur, nugu he tak al'amuran attaura ka ger ti ring. Wato, hukunci, taka tutur kang yong nung wa hwen ka he gbararh, sa ti nang tuinge. ²⁴Shushuruk taka mbet yii he burtsar ma kwara mwing ma mitsil, amma he merik nzit²⁵Kaito nyen taka zizik taka farisawa, ring vivi he nyaph kuro sun ma mbgaan taka nyugon he nyarak haming ma phiphinik yin. ²⁶Nu mbet Bafarise yiphik nyaph haming ma mbgaan taka nyugon be nu nyaphg kor sun nu mung. ²⁷Kaiton nyen han taka zizik taka farisawa, ring vivi he wa tika tunweng ka whereka, heg jem ngan fut haming nyen wing ma kukkuph taka bu bum vivi jijek. ²⁸Yii ma ring he ti jek kanag nyen he wa ring vi vi vi taka ti bubum vivi. ²⁹kaito nyen taka zizik taka farisawa, taka kang vivi he mgbai tun weng ma annabawa, henag tun weng ma taka teh jeck. ³⁰he wun, dak pha wur zamanin ma taka da ner wu dus titi taka ki mgbesh annabawa ge. ³¹wa nyena nung he phi titi nyen mwing mwing taka mgbesk Annabawa. ³²He winink kpeng ma taka tanu. ³³He suswan mwing mwing ma tuk, he ti tere he hwindir mok ma ka ra ka wu bee? ³⁴mok nyena nung mi dak Annabawa, taka, taka kiphi taka, taka zizik. he wu mgbesh bur nama he nuphur gunang kon ming. he wuruph bur shak nyen, he sak ba nang te tehag. ³⁵Fuish ma mek ma taka ti jeck vak titi nyen tun daga mek ma Habila riphinik jeck taka ma Zakariya mwing ma Barakiya, daka he mgbeshek yeer nyen teh tite manjik nyen. ³⁶mi won wa hen giri nyina nung ma bee tiba tayoug kawuwaming³⁷Urushalima, Urushalima, nu ka nu mgbesh Annabawa nu tak ba riring ka dak ba ma matar. Ni nim mi munuk mu mwing nis tika nun mwing mwing ka munuk mwing yeer numong, nugu nu wun sa nyina ge. ³⁸Phar ka ma ngarak phi nis phar tung yaw. ³⁹Me wun wa hen he tur phar me ge. Sa nim ka he wun wu se taka bee ti teh rwang ma Num.

24

¹Yeso wurik haikali tur cwen numung Almajiran ma be phasi gu haikali. ²Amma nugu murba wun hee phar tutung banah ka he phasi a me wun wa hen ba hang nyii nang ka ma nyarak joron ma tungwa ma mwash bubuum biring. ³Yeso sa can matar ka ma phin Zaitu, almajiran ma bee teh numu din dihn din ma riphii sha ni dak wee pheeng niim bee bee nis ma phu. ⁴bwaa bwaa gee, hang sa dii se heng, har mak ka nyeng he kpa cwen halaka geh. ⁵Tak phaak ma bee ma tiak nang ma kasak ring jijek ma ba ring tuus ming. ⁶Rak na tuu, yii sihn m, ok huu hum, taka wuu wun huu hum, bwaa bwaa ge kang nyeeen sa huu gee, bubum banag ma cang tii ti ka sham ka nang har nim ka tai yong bebe ma susang. ⁷Hee yii sihn tite, Hum wa nak gum yong taka Gum naa; vuen ma zu phun, ma harsan ti te ti te, ring ma kwii you ti te ti te; bu buum banang wa nu mung yii yee phik. ⁸Sa hu nangkang geh. ⁹Na sang ngan. Ma ba hen ma mak wa hen yau yi ma mbesh hen. Ring mbiring ma hwa hen ang mok mih. ¹⁰Daga na ring. jijek ma kpudin ma hu ma yi amana ma yer nama ma hwa iye nama. ¹¹Ana bawa phak ma wurik jijek ma dak ring jijek ma hu. ¹²Kana taka ti shap ma han gung, mumur yeer sisie. ¹³Heen ka hen tur kang har mgbenge he gbum he ceto. ¹⁴Ma tam wuun nang tii tee mbiring, yin tuu ma ring teh yong mbiring, ca shaida titi ma alumai. anina nyina nugu iteh uyong sang. ¹⁵Keph na yeer bubum vii vii ka prophet Daniel wun tu muu tie guun (Nuu rema tii tam sa ti heer gee. ¹⁶Taka na ka mawai Yahudiya ma yin shu shu ma ba kangbong. ¹⁷Nu ka nuwa kang bog teh, sa dak kang ma bubum la nu sir nubi kpan geh. ¹⁸Nu ka nuwa hai bwaa bwaa gee sa pheeng tee kpang tii ta ra gee¹⁹Kaito heen tak riss mumwing nyii taka wok, ta ka nugu mumwing veen nim na. ²⁰Ku sai na Num, nim shu shu na sa cang niim Sabaar, da tie tee wurr. ²¹Makyau gii ger wa nyee, hang kisi far wur naa; kuma sator fara geh. ²²Mok taka gii ri ka Num cang ba, ma she niim mak yau bor'ang²³Tak dii se ring ma wun wa heen phar nang Almasihu wa ring, wa yong wa taphin ang sa mur ba nang geh. ²⁴Annabawa taka almasihu phak ma be phasi wur taka al'ajibai, ma bee dii see riing ka Num mur ba, ²⁵pheng nan, mii dak hen tu, hang sa di sihn heen ge²⁶Mok nyina, nka ma wun wa henang "wa rig'ya bass hi" sa ba na tumung geh ko ma wun wa naa ti haming" samur nang ge. ²⁷Wai ka nyi nyiw phan ngaa daga su har ser wa kana mwing ma Num be be numung tih. ²⁸Tehn ka Mushe waing, naa nyina nu ka Ngunuk ma cang. ²⁹"Ka kikanan sang Numsun, nwar sa nghan ge, kpitik ma wasiwok ting milko ki twang ma zuphun. ³⁰Nung ma mweng ma riphinik wirik twang be ma haske numung teng mbiring ma kwi yau, ma phar mweng ma riphinik ti be rin ming twang ma iko taka shuruk aring ma tika phinik. ³¹Dakmalaiku numung taka wu wuri gu kanang, ma munuk ring ka ma ba twang gugus ring taka bai ma twang ba tama mgbenge bi ring³²Gbaraph nang wu worok yi shi ma kpang kan niyak numu, kwaman worok

yishi he pheng phan wi whit be. ³³Ka he phar bubum ba yong he pheng he pheng wa huhwet ngirish te. ³⁴Giri mi wun wa hen, zamani yong sa hadan ge sai dai bubum bana ma wunik. ³⁵Twang taka ting ma hadan amma wun nang sa hadan ge. ³⁶Wun ma nim yong taka sa'a ba rima phi phing malaiku twang taka mweng, Num kwa nu pheng. ³⁷Tika nim ma Nuhu bebe ma mweng ma Riphinik bi wa nyina. ³⁸Tika nim bana nyi gung kisi sa be ma yi ma yi masa wai, masa ta hin taka rurong har nim ka Nuhu yin jirgi ming. ³⁹Masa pheng when hang ge hae nyi gung be gbumba gbitir kpa bang bebe ma mweng ma riphinikbe wa ka na nyina. ⁴⁰Riphinik phu ma wa hai ma kpa nyinang ma ngarak nyi nang. ⁴¹Hin phu masa hok te ma kpa te ma kpang nyinang ma ngarak nyinang. ⁴²Mok na cang nu phing yeering nu sa pheng nim ka Num nes be ge. ⁴³Phe yong, ka rima phe pheng nim ka tiyok we be cag ti keph te, sa ngarak ma be yin gu phen ge. ⁴⁴Mok na he can ma phepheng, mweng ma riphinik we be nim ka he sa dak kang ge. ⁴⁵Ne wa ka rima rwam phe ka ti giri wa ma kiph ka rima phe numu dak gu phar phe gi na ba beer titer lokoci? ⁴⁶Mwarang wa tama rima rwam na ka rima phe numu be gbum gu sa ti hwen ka wun ⁴⁷gu. Giri mi wun wa hen rima phen dah gu phar hwen ka wayin mbiring. ⁴⁸Ka rima rwam ka sa ki rwam ma kang nyinang ge wun rima phe nang sa be sisar ge. ⁴⁹Yiphik jur taka na ka ma ti rwam giri sa yi sa wu taka wu wai nyi jijaram. ⁵⁰Rima phe numu be nim ka yo sa dak kang ge, lokoci ka yo sa pheng ge. ⁵¹Rima phe numu kpis yo niu niu dak gu taka taka na ka ma sa ti giri ge, te kama kwinin taka huhok nyinang.

25

¹Ka na nyina, teh ci cang ma Da wu ti tika mwen hin wuk ka ma kpa kara namang wok ma bai ki rurong. ²Tukun nama wa ma kipping tukun ma sa wa ma kipping geh. ³Taka naa ka sa ma kipping geh ma sa kpang kpocok nei wok geh. ⁴Taka kiph ma bang nei bor ka naa sang ma wur bing. ⁵Rurong naa sa be sisar geh, nugu ruu kpang ba. Swa bek rurong na be. ⁶Tuk gung nung ma sa wun wurik nang oh maneer, rima phang naa ka we king gu we be. ⁷Mbring namang ma wanak ma kur kara namang. ⁸Taka naa ka ma sa wa ma kipping geh ma wun ba taka kipn naa, 'na baring nei nyin naa we wur, kara neer sa kwei'. ⁹Taka kiph naa mama wun, 'nei yong sa wu shar weer mbring geh, bai ba seh na nyin'. ¹⁰Ma bai ti se, nugu rurong naa be, nugu ma gashak teh-ang, taka kiph naa ka ma sa king ma gbum ma yin taka rurong naa. ¹¹Ka taka naa ka sa wa ma kipping geh ma be, teh ki win, ma mur gashak teh, teh tur gagak. Ma wun, Shuruk, Shuruk, borok bari teh. ¹²Yo wun ba "mi sa phiin hen geh". ¹³Ka sham na yi na ti swa, he sa phing nim taka kwisan geh. ¹⁴Wa kana nyina nung, tika hang ka wai ba tephenhang nugu phin ma tiphe numung, nugu gaphi ba sabar numung. ¹⁵Na gu hang sabar tukun, hang phu, hang nagu nyinang. Nagu nengbak gwargwadon ma kukuk numung nugu ba numung. ¹⁶Mwa mwa sha na nyina rima tukun na ti rwam gbum mumar banin tukun titi. ¹⁷Kana nyina rina ka seh phu bann gu titi phu. ¹⁸Rina ka seh nyinang ba phukur vwin nugu dindin numung tumung. ¹⁹Kpan kwisan rot, nugu rima phi nama be, phin nengbak bing hwenka yo ti. ²⁰Rima tukun wun yo gbuum banin titi tukun. ²¹Rima phi numung ten gu wun nu a rephinik jek, ma na wa bwass, nu se ma kang nyinang nu harmakang banin titi. Mi dak nu hwen jijek ming. ²²Tiphe naa kaa seh phu, ba harmak phu banin titi. ²³Rima phi numung, wun wa jek, nu a riphinik ka ma cang phu ma nu. Nu ti hwen jek ma hwen bwass ka ma na wa nu. Me dak nu hwen jijek ming. Yin phah ma rima phah nis ma mwarang. ²⁴Tiphe na ka ma na gu nyinang, ba wun, rima phe, 'mi phing nu a rima bwan. Nu sa bai ne ba beer teh ka nu sa kwarr-ing geh, nu sa munuk teh ka nu sa phirit geh. ²⁵Mi diren bwan nis nu mi ba phukur buk me dindin wa hwen nis. hwen nis wa yong. ²⁶Rima phe numung wungu wun, 'nu wa riphinik vivi taka kasak teh, nu phing wun mi ber ber teh ka misa phirit geh. ²⁷Nugu nu sa bang ganjung nang hujum ming geh ka sa banin me gbum geh ah? ²⁸Ka wa kana warnang hwen ka wa wok numung nagu naa rima na ka wa gu wuk. ²⁹Rina ka wa-ing ma sa nagu bing ming jijek. Nu reing na ka nu sa waing geh, ko bwass ka wa teh nis ma phen ma warang. ³⁰Tak na riphinik vivi yong ka wa rima kekasak, tak gu nang huish rumuk ming ka ma sa yi yinna ma mik yee. ³¹Ka mwing ma Rephinik be Gum numung ming taka ma maneka, nugu cang gum numung ming. ³²Nyinyi numung ma munuk reing taka jek taka vivi mbring, ma gaphik taka jek taka taka vivi tika rima ti-te kiwo wu gaphik tumuk taka iwun. ³³Wur tumuk wok yiyi numung, iwun wok mene numung. ³⁴Nyina nung gum wu wun ba taka wok titi numung, benang hen ka Da nang ti mwarang ma hen, he cang he yi taka Da mwai wa hen kisi sa mwai tehyong, ³⁵yung ti me, he na mi beer; wurr nyi tih me, he naa mi nyi; mi be, he na mi teh ninang; ³⁶Mi wa mwan, he na mi bum mi sorok; yeer nang reen, he nura ma me; ma ngbeng tuh ngbngbeng he be teh nang. ³⁷Taka mwam ma riphinik, nim tah beh we phar nu yii yung ti nu we naa nu beer? Da wurr nyi ti wa we naa nu nyi? ³⁸Nim tah beh we phar nu gi we nah wa teh ninang? Da mwan gi we nah nu titara? ³⁹Nim tah beh we phar nu yeer nis rinn da ma ngbeng nu-ang gi we be teh nis? ⁴⁰Gi gum na wu wun ba, 'Gre nung mi wun wa hen, reing na ka nu ti gu bwasing, mi nung nu ti me. ⁴¹Nugu wun ba taka wok mene numung, he sa wa nang geh, ma ki ti wa hen nyi, ba nang kara ka wa ma kajiri ma tum titi taka mar numung. ⁴²Mi sa wa yung ming, he ti mi swang he gbanak me-ang me be tiken nang; wurr nyi tih me, he sa na mi nyi wuwu geh; ⁴³He gbanak mi phe nyin, ka wa titara nang harsan he yim me ang, yeer nang rinn mi a tung ngbeng, he sa beh geh. ⁴⁴Ba ma sa wun, we phar nu yii tah ka we ti wa naah? ⁴⁵Hwen ka he hwa ti ba reing, mi nung he hwa ti mi. ⁴⁶Yong taka swang ma ba kara, taka mwam ba cang taka me.

26

¹Ka Yesu kwanji tam ba wun ba yong, nugu wunba almajirai numu. ²He phen sik nim phu, nim idin bi, ma kpang mwing riphinik ma naba wok ma nuphur konming. ³Nugu shushuruk ma firistoci taka datawa shushuruk ma reing ma munuk yer nyinyi ma mwing ma gum shuruk ka ma phingu Kayafa. ⁴Ma munuk titi ndididin ma mbeshek Yeso. ⁵Masa wun sawa nim ma Idin ge, mok ma sa mur kasan yin cucwu nir ge. ⁶Yeso sawa Bataniya phe ma Saminu kpuruk. ⁷Ka sa cang te yiyi,

nugu hin hang yin ma nei rurukut teer hang ka ti ninang, nugu wurgu Yeso titi.⁸ Almajiren numung ma phar nyina, nu ma te bwan, masa wu, waka mok shan be hin yong kasak nei yon'a?⁹ Ma ki kpang pha ma rephang ma reph ka masawa ma hwenhanying ge.¹⁰ Yesu pheng hwen ka wa kang nama, nugu wunba wun, sha dak ka he tam-nu hin yong ka te mimi wen mangar.¹¹ Taka yasak wait, mawa taka hen ninim mi sawa cang taka hen ninim ge.¹² Kasa wur nei yong titi nang te nyina nung phasi ka ma wu be ti nea mi.¹³ Gbi-gbing mi wun wa hen, tite ka-ma tam hasha nayong nbbiring tieyon, hwen ka hhin yon te mimi, masa te herying.¹⁴ Nyinang nama rima ririphi mwing ma Num ma tyak Yahuda Iskarioti wurik numung ba taka na ka ma wi dus nyi ma mbeshek mwing ma Num shushuruk ma teh.¹⁵ Wun shang nung he nami ka me tak wa hen iriang? Ma mumak gu matar mbon ka shar wuwuk tat.¹⁶ Ma kwanji tam wun nung sa yasak cwin ka tak iriang ma nagu gu wun, wa ka tah nung nu mur we ba tih mwarang yong?¹⁸ Yin nang phi gung he ba gbuum hang he wun gu wun shuruk neer wun nim numung ki be huhwit. Me yi beer phi nis taka maner.¹⁹ Ma ti hwen ka Yeso wun ba, ma shirya beer.²⁰ Ka yere tih ba cang sa yi beer taka ma temek numung wuk dak phu.²¹ Ma wa titi yi beer nung wun ba hang ner we reph me mok ganjung ka we sa yi teh nyinang gere.²² Ma sa ngaasi nyi ma sa wun wa ne ah? Wa nu ah? Ma wun "sa wa mi geh Ada nang?"²³ Nu mur wun reyong ka me sa wu wok phu nang ngungon ming nung reph me.²⁴ Mwing ma Riphinik ba numung ka kiwa wu wun zizikme wun wa hen kaito ma riphinik na ka yo nung wa rima titak reing! Yo ha yo vak pha vwin mas mar pha yo geh.²⁵ Yahuda rima titak iriang wun da wa me oh mwing ma Num? Wungu nu kama nis nu wun.²⁶ Ma sa wa titi ti yi nung mwing ma Num kpang fufom bwat gu Ada Num nung gaphi ba "seh nang he yi, yong wa yeer nang nung."²⁷ Sa kpang koko, sa bwat gu Ada Num wun seh yong he wu nang mbring nyin.²⁸ Yong wa meek nang meek phiyang ka he wu ma nyish mok ngnghaph zi ma reing jijek.²⁹ Mi wun wa hen, he sa tor wu nyi yong geh, ta ma Da nung we wu taka hen.³⁰ Ma kwanji tak hum nung ma banin ma bai kon matar zaitun.³¹ Nugu mwing ma Num wun ba mbring nyin he kpidin mi sun yong mok me, wa zizik "mi wuruph rima kekashi tumuk ma sarsan babuu yin titeh-titeh."³² Ka ma borok mi, mi ba sun bai ma hen Galili.³³ Bitrus wungu wun mbring reing na ma ma hu mok mi, mi sa hu geh.³⁴ Mi wun wa nu, nu tunang wun nu sa phe mi geh musun phiphi me kasa tat.³⁵ Bitrus wungu wun reing mbring ma tun nu-ang me sa we tun nu-ang geh.³⁶ Nina nyina mwing ma Num ma ba taka ba te ka phin wun Getsemani, nu wunba ca na yong ke ki me, miba nyi-nyi mi ba kwisi Ada.³⁷ Kpa Bitrus taka mr ma Zabadi phu.³⁸ Nugu tasi tika phinik jijek. Wun ba, "nzor nang wa titasi ming jijek ka ba me ma kuikui mok a hen ca na yong taka me".³⁹ Nung ji ba nyi-nyi bwat, nung hu ma rumkis, yi manjik. Wun Ada, ka nu phar jem nu kpa me makyau yong ang. Ka nyina sa wa hwen ka kang nang kpang geh, hwen ka nu phar zerem tiak nis nu ti.⁴⁰ Phen taka temek numung gbum ma wa ruu, nu wungu Bitrus, nusa cun wing taka me geh ah ma sa'a nyinang?⁴¹ Ca nang wung heyi manjik se nyina geh he hu jaraba ming. Ruhu dai mur, yeer sa wa ma kukuking geh.⁴² Sa phen ma phu ti yi manjik.⁴³ Ada ka nu phar makyau yong sa hadan mi geh, wun nis wunik.⁴⁴ Sa phen ti yi manjik sa kusi Ada Num wun ma pha nyina sa wun.⁴⁵ Sa phen taka temek numung. Sa gbuum ba ruu ming, yo wun ba, "he sa cang he sa nipaiah?" phar nang ki shar ka ma ki reph mi wok ma ta zi.⁴⁶ Wanak nang we bai. Phar nang rima rireph mi ka be hwit.⁴⁷ Sawa titam wun nung Yahuza, nyinang nama ba wuk dak phu bi taka ren gi hang taka reing shushuruk ma teh taka wun, wun reing ma yisin, ma gun nama takan ngotor.⁴⁸ Rima ka wi tak iriang ki phasi ba hwen ka yo bai ka ma bai mi ba tur gu taka wuwunyi he tur naang wa yonung.⁴⁹ Wok wok na nyina nung ba ta mwing ma Num wungu, "mi wun wa nyi" phasi gu nyi.⁵⁰ Mwing ma Num wungu wun, "mwan, ti hwen ka bi nu." Nugu ma be tur mwing ma Num.⁵¹ Wok wok na nyina, yinang nama cun gun bash ming yaph hang tuu, cun tu-ang tiphe ma shuruk.⁵² Nugu mwing ma Num wungu, "phenek gun nis bash ming, rina ka ti rwam ma gun taka gun ma mbeshek yo."⁵³ Nu sa phing mi rang me phin Ada yisin tusuk taka hum jijek ka gerr wuk dak phu ge ah?⁵⁴ Wa ka tere nung wun ma Ada wunik?⁵⁵ Pheng nyina mwing ma Num wun ba reing, "he be ma gun taka ngotor he tur mi tika me wa taka wasi bum? Nim mi sa can shak misa wun wun ma Ada, he sa tur mi geh."⁵⁶ Yong he ti nung wun ma Da wunik, annabawa taka zik wun nama wunik kwanji wun wun na nung ma temek numung ma ti shushu ma tur cwin nama.⁵⁷ Taka na ka ma tur gu ma bangu tama kayafa fristi shuruk te ka shushuruk ma cang ma shi wun.⁵⁸ Bitrus sa siak ba mi-sun mi-sun, ba bai shun-phi ma shuruk nama. Ba yin cang taka taka ki ki teh ngrish ma gum yo mur phar shang nung ma wa ti guh.⁵⁹ Shushuruk ma sa cang yeer namang, we wun ba ka reing teteh? Ma sa tam phak ka ma shi titi numung.⁶⁰ Ma sa gbum phak titi numung geh, ma riph wun titi, tumung ma hang phu ma wurik nama,⁶¹ ma wun, "kuko yong yo wun, yo shar ka yo mwashak to yong phen mwai nim tat."⁶² Shuruk nama wanak riph gu wun "nu sa wun wun hwen hang geh ah? Wa shang wun nung ma sa wun titi nis wa giri da wa phak?"⁶³ Mwing ma Num ra shau. Fristi shuruk wun gu wun "mok tiak ma Da ma nzor, wun diring nu nung nu wa mwing ma Num ah?"⁶⁴ Mwing ma Num wun gu "nu wun ma nyi nis. Mi win wa nu mwamwash yong nyining nu phar mwing ma Num sa cang wok yiyi ma Ada Num ma Gum mbring sa cang twang wur zizerem ma Da ming."⁶⁵ Shuruk nama wanak harr titara numung sa wun "ki kasak mok, sha nung he sa yasak? Phar nang ki sa kasak mok wun wun vivi.⁶⁶ He phar tereh?" Ma wun, "shar mbembeshek."⁶⁷ Nung ma tuph gu titaiyeer, nu ma wuruph gu ma nuphuk ma jur gu,⁶⁸ ma wun gu wun, "ti diring annabi ka nu wa Almasihu. Wa ne nung nuphur nu?"⁶⁹ Bitrus sa cang shun-phe tumung nugu wen hang be tumung riph gu, wun, "nu reyong nu wa phu ma reyong ka nie galili."⁷⁰ Tunang wa wa tom nama mbring "mi sa phing hwen ka nu wun geh."⁷¹ Ka wurik ngrish, wen hang sa riph, gu wun, "riyog ma wa phu ma Banazare."⁷² Sa phen tunang, sa yi se ku ming, "mi sa phing kuko yong geh!"⁷³ Ca bwat nung ma hang ma sa be ma riph Bitrus, Nu wa ma mwing ma Num yong rim nis kpusuk titi nis.⁷⁴ Wok wok nyina yise ku ma titi nyi, sa wun "me sa phing kuko yong geh" nung gbanuunkwing.⁷⁵ Bitrus tam kang nung phing tutunang ka yo ti, yo ki yi se ku wun ba kwi ma mwing ma Num me tunang kasa tat. Nung wurik nghan sa kuing ma yiyi kang.

¹Ka buh hihimi ti, firistoci mbring taka su- suruk ma rain ma dus nyii titi nama ka ma mbeshek Yesu. ²Ma jiphi gu, ma bangu nyinyi ma gwamna Bilatus³Kasam- nanyana Yahuza, ka raph gu, phar ka ma shi gu Yeso mok kwie- kwie, ti tuba phenik ba firistoci take su- suruk ma rain azurfa wuk- wuk tah ka sa, Won, "Mika phar titarmuru nan,⁴ ka mi raph wa hananriphinik ka sa ma laifi titi ge." Amma ma won, nar wa san ming? Ji ma titi nis tumu. ⁵Nungu nyish azurfa shiak ngarak ba, bai ba suruk rush kar mbeshek titi numu. ⁶Firist suruk nama, kpang azurfa din won, "Sa jem ka wu dak mbun yung hujum ming ge mukan wa mbun ma mek. ⁷Ma kwinji won din yeer nama, ma kpang mbum din ma sa bas ma rima mu- mwai phen maneng kuko tumu. ⁸Muk yung nu ma phen tey din bas mek har numu. ⁹Na kamawon nye ma annabi Irimiya win, ka won, "Ma kpan azurfa wuk- wuk tak ma uyee ka Israila, ma tam titi numu ma dak gu titi, ¹⁰ma na ba muk sasa bas ma rima mu- mwai phen, ka Num nami nyee."¹¹Yun kini, Yeso rang nyenyi ma gwamna, gwamna riphik gu, "Nunu nuwa gum ma Yahudawa?" Yesu mur, "Wakananyana ka nu ke wun." ¹²Amma ka shu- shuruk ma firistoci taka shu- shuruk ma raing ma hash gun, sa ba nye ge. ¹³Bilatus riphik gu, "Nu sa yiisin mgbumbur yong ka mabing titinis gaia?" ¹⁴Amma Yesu sa wun- wun hanga, hwen din na gu gwamna mamaki jijek. ¹⁵Nim baki idi, gwamna men ngarak riphinik nyanan ka ring maki cun, daga prison. ¹⁶A lokacin na, ma wa ma prisoner hang ka kuk titi ma tiyak. Barabas¹⁷Ka maki ca mbring nama, Bilatus riphik bah, "Ne nu he mur mi ngarak wa hen? Barabas, da Yesu ka me phen Rima- wawur ring?" ¹⁸Yun phaing ma bing Yesu teh numug masa mur mbeshek gu. ¹⁹Ka sa chan teh ti- chan ma sharia, hi mu dak ma wun gu, "Wurik wok numu titi ma kuko ka sama laifi ge. Muk ka mika mak- yau titi numung raasin na ming. ²⁰Lokaci nan, shu- shuruk ma firistoci taka shu-shuruk ma rain ma wuruk- kang ma rain ma wun ma ngarak ba Barabbas ma mbeshek Yesu. ²¹Gwamna riphik ba, "Ne nu ha murmi ngarak wa hen?" Ma wun Barabbas." ²²Bilatus riphik ba, "Wa ti shan ma Yesu ka ma phin mwain ma Num?" Mamur, "Wa gicciye gu."²³Num wun, "Mok shan, kasak wa hen shang?" Amma, mamuru kur shuruk, "Gicciye gu nang." ²⁴Bilatus phar ba hwen hang ka yo ti ming, kpang nyii kaph wok numug nye- nye ma rain wun, "Mi sa ma laifi titi ma kuko yong ge, mak numug. Sa titi nang ge. Ti nang hwen ka ha mur tiying. ²⁵Rain mbirin ma wun, "Ngarakmak numu yisak wur taka mup- mwaing nar." ²⁶Nu dak ma ngarak ba Barabbas, amma dak ma wuraph Yesu nabama bang gu ti gicciye. ²⁷Takaji- jiphi nyii ma gwamna ma kpang Yesu mabang gu tey gung taka ji-jiphi ma wa. ²⁸Ma chun gu bum yeer ma shuruk gu bantei. ²⁹Ma ti turu tiyok ma suruk gu titi. Ma na gu riyang wok yi- yii. Ma dun ting ma ti gu gwa yeer ma wun, "Wu teng nu Gum wa Yahudawa!"³⁰Ma tuph gu tittai yeer, ma war riyang din ma nuphur gu titi. ³¹Ka ma kwanji ti gu gwa yeer, ma chun gu tittara nang, ma suruk tittara numu ma bang gu tey ka ma gicciye gu. ³²Ka masa bai, ma kup kun kuko hang ma tiyak Simon Bukurame, ma dak lelei kpan gicciye ma Yesu. ³³Ma bii tey ka ma phin Golgotha, ka ma nufi kpakakkak titi." ³⁴Ma nagu nyii mup mar kon ka ma dus hwen sang ming, nung gin nu hwangan. ³⁵Ka ma ki gicciye gu, ma ti kuriya ti gaphi titara numu, ³⁶ma chang masa phar gu. ³⁷Njorong ma titi ma zik hwen ka ma wun tee. ³⁸Ma gicciye gu taka tiyok phi, nyanang wo yiyyi, nyanang wok mana. ³⁹Ka hadan cween, ma phar masa has gu ⁴⁰masa wun, "War titi nis! Ka nu wa mwaing ma Num, sirr gicciye na ming!"⁴¹Ka nanyana, shu- shuruk ma firistoci, taka zi- zik taka shu- shuruk ma neph gu ma wun, ⁴²"Nu war ma hang, ni sa phaing war titi nis ga. Yong nu wa gum ma Israila. Siir ka gicciye na ming, nu wu wun wa giri. ⁴³Yong dak kang ma Num, Num nuwa war gu. Yo wun, "Yo wa mwa Num.""⁴⁴Ka nanyana, tiyok phu na ka ma gicciye ba giri ma has gu. ⁴⁵Tey sa tor zang, suun she- shi teing mbirin. Kaii karfe tak ma yiyyera. ⁴⁶Masa yasak karfe tak, Yesu borok kor mq ku- kuk wun, "Num na, Num na, muk sang nu hwan miyang?"⁴⁷Ring ka ma rank huwit tumu, ma wun "Phin Eliya." ⁴⁸Wok- wok nanyana, hang ti shu- shu ba kpang soso, jiphi ku- kuru ming suruk nyii jijaraming na gu wu. ⁴⁹Bur nama ma wun, "Ngarak guna wu phar da Eliya bii war gu titi." ⁵⁰Nu Yesu burok kor ma kukuk, kwiin, ngarak ruhu nu mu. ⁵¹Wok- wok nanyana, labulla kawa shak harit phu nen twan har tin. Vwauin zuphung, matar ma ngaasan. ⁵²Tuning ma burit, ring ka ma kwa- kan ma yer. Ma wurik tuning, ma bai tey zizirain, ⁵³ma wurik ring yeer nim yiyyer ma Yesu. ⁵⁴Shuruk ma taka ji- phi ngii, ma taka kaa tee ma phar ka vwuin dirin taka hwen ka faru ma dirin ma wun, "Titare yong wa mwa Num." ⁵⁵Hin jijek ka ma siyak Yesu, ka ma nen Galili mok ka keph gun. ⁵⁶Cuciu nama wama, Maryamu Magdaliya, Maryamu uwar Yesu, Yusufu taka hene ma mu- mwaing Zadadi. ⁵⁷Ka yiyyera bii, rima mbu hang ka nen Armatiya bii, ma tiyak Yusufu, yongwa almajira ma Yesu. ⁵⁸Bai ta Bilatus wun gu nagu kum ma Yesu. Nu Bilatus mur ma nagu. ⁵⁹Yusuf kpang kum ma Yesu, shi-shi ma likafani zi- zaram, ⁶⁰Nu dak gu tuning phiyang ka hukur, nu tushuk matar nye- nye tuning nu ba numu. ⁶¹Maryamu Magdaliya taka Maryamu nyana, ma chan wok nyanan ma tuning. ⁶²Yiingan, ka maki kwanji shiri, nu shu-shuruk ma firistoci taka Farisawa, ma munuk titi phee ma Bilatus. ⁶³Ma wun, ri- ma phee, "Wu saheer ma hwen ka rima phak na wun sa tor ma nzor, wun, 'Ka yo ti nim ma tak yeer.' ⁶⁴Mok yong, dak taka kaa tee tuning ma keph tuning numa na tak, ka sa nyenan ge almajira Num ma bii tiyok gu, ge ma wun ba ring, 'Ki yeer tuning,' du-dus ma suun yong geer ma kuu." ⁶⁵Nu Bilatus wun ba, "Kpang na taka kaa tee ma bai kaa tee tumung magar." ⁶⁶Nu, ma bai ma ba keph tuning ma dak alama matar ma dak riphinik nyanang nye-nye ma tuning.

28 ¹Tuk-gun nim Asabar, nim- ma nyinangma sati, Mary Magdalene ba phu ma tun- ga Mary ma bai- ti phar tuu- ne. ²Vwuin zuph ma kukkuk, malaika ma Num ne twang bii tusuk matar ka ma dak nye- nye ma tune chang ming. ³Yeer numu ngaan sin, titara numu wa huwerak pwak. ⁴Taka kii tey ma dirin ma ti tika maki kwei. ⁵Malaika wun ba hin din, "Sa dirin nang ge, mi phaing ha yasak Yesu ka maki nuphur kon ming. ⁶Sa yong ge, ki yer ka ki wun. Bai phar na tey ka ma nengu. ⁷Ba nang sasar, ba wun ba almajira numu Yesu ki yer. Phar wu bai nye- nye nyen zuwa Galili. Ha phar gu tumung. ⁸Hin ba ma ngarak tey tune ma bai ma didirin yeer, ma na yak ming ma ba wun ba almajiri numu. ⁹Mwa- mwash nu Yesu Ku- kun ba wun ba, "Nye!" Hin din ma tur gu kiss ma teng gur. ¹⁰Yesu wun ba sa dirin na ge, bai wun ba ma maga

na ma bai Galili. Ma phar mitumu.¹¹Yo nyining, ka ma hin din masa bai, nu taka kai tey ma gari ma ba wun ba shu-shuruk ma ffristoci hwen ka faru.¹²Fristoci ma ku- kung taka dattawa ma wur mok ting, titi ma yiyeer ma Yesu. Ma na ba taka ji- jiphi nyĩ mbu jijek.¹³ma wun, "Wun ma tuga ge, almajira ma Yesu bii tiyo kum numu mii sun ka ha sa na ru."¹⁴Ka wun ,yong kai tu ma gwamna, wu phak gu inda ka saya dak hen ti- tasi ming ge." ¹⁵Taka ji- jiph nyi ma sa mbun ma ti hwen ka ma wun ba.¹⁶Almaeira wuk- wuk nyenanma bai Galili, kangbo matar kaYesu wun ba. ¹⁷Ka ma phar gu, ma teng gu, amms bur ma yirsin.¹⁸Yesu ne ta nama wun ba, "Gum mbirin tey-yong taka wang wa wok na. ¹⁹Ba na almajiranta ma tey- yong mbirin. Ti ba baptisma tiyak ma Da,ma Mwaing taka Ruhu ma Num.²⁰Gbaraph ba ma siyak ko san- gbak ka Mi wun wa hen. Phar, Mi wa taka hen ni- nim har nim bi- bii na."